

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra trestního práva

Osoba, proti které se vede trestní řízení

Bakalářská práce

The person against whom Criminal proceedings are conducted

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Petra ZELENKOVÁ

AUTOR PRÁCE

Ludmila BASTLOVÁ

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce na téma Osoba, proti které se vede trestní řízení, je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Klatovech, dne

.....

Ludmila BASTLOVÁ

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Petře Zelenkové za vřelý přístup, konzultace, odborné vedení a cenné rady, které přispěly ke vzniku této bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá analýzou současné právní úpravy vztahující se k vývoji práv a povinností osoby, proti které se trestní řízení vede, s akcentem na plánovanou rekonstrukci Trestního řádu. Jelikož je rozsah práv a povinností určen procesním postavením osoby, proti které se trestní řízení vede, je v práci postupováno podle jednotlivých stádií trestního řízení, v nichž se mění její označení, a to z podezřelého na obviněného, obžalovaného a odsouzeného. Výsledkem práce je zhodnocení současné právní úpravy, jež zajišťuje vysokou ochranu práv osoby, proti které se trestní řízení vede, kdežto uložené povinnosti této osobě jsou omezeny jen na nezbytně nutné. Nastolený moderní typ trestního řízení pak neposkytuje příliš prostoru ke změnám v rámci rekonstrukce.

KLÍČOVÁ SLOVA

Trestní řízení * Podezřelý * Obviněný * Obžalovaný * Odsouzený * Stadia trestního řízení * Přípravné řízení * Hlavní líčení * Vykonávací řízení * Práva a povinnosti

ANNOTATION

The bachelor's thesis deals with the analysis of the current legislation related to the development of the rights and obligations of the person against whom criminal proceedings are conducted, with an emphasis on the planned recodification of the Criminal procedure code. Since the scope of rights and obligations is determined by the procedural status of the person against whom the criminal proceedings are conducted, the work proceeds according to the individual stages of the criminal proceedings, in which their designation changes, from suspect to accused, defendant and convicted. The result of the work is an evaluation of the current legislation, which ensures a high level of protection of the rights of the person against whom the criminal proceedings are conducted, while the obligations imposed on this person are limited only to those that are absolutely necessary. The established modern type of criminal procedure does not provide much room for changes within the framework of recodification.

KEYWORDS

Criminal proceedings * The suspect * The accused * The defendant * The convicted * Stages of criminal proceedings * Preliminary proceedings * Main trial * Enforcement proceedings * Rights and obligations

Obsah

Úvod.....	8
1 Trestní řízení	10
1.1 Prameny.....	11
2 Zásady trestního řízení.....	12
2.1 Zásada řádného zákonného procesu	12
2.2 Zásada presumpce nevinny	13
2.3 Zásada legality	14
2.4 Zásada oficiality.....	14
2.5 Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností	15
2.6 Zásada volného hodnocení důkazů.....	15
2.7 Zásada obžalovací	16
2.8 Zásada veřejnosti	16
3 Subjekty trestního řízení	18
3.1 Osoba, proti které se vede trestní řízení.....	19
4 Podezřelý v prověřování	21
4.1 Podezřelý ve zkráceném přípravném řízení	23
4.2 Práva podezřelého	25
4.3 Povinnosti podezřelého	26
5 Obviněný ve vyšetřování.....	28
5.1 Práva obviněného	30
5.2 Povinnosti obviněného	32
5.3 Předběžné projednání obžaloby.....	33
6 Obžalovaný v hlavním líčení	34
6.1 Práva obžalovaného.....	41
6.2 Povinnosti obžalovaného.....	47

7	Odsouzený ve vykonávacím řízení.....	49
7.1	Práva odsouzeného	50
7.2	Povinnosti odsouzeného	52
8	De lege ferenda	54
9	Rekodifikace Trestního řádu.....	60
9.1	Zhodnocení plánované úpravy	66
	Závěr	69
	Seznam použité literatury.....	71
	Seznam příloh.....	76
	Přílohy	

Úvod

Cílem mé bakalářské práce je zhodnocení platné právní úpravy týkající se vývoje práv a povinností osoby, proti které se trestní řízení vede, ve vztahu k jejímu procesnímu postavení s akcentem na plánovanou rekodifikaci trestního práva procesního.

Vzhledem k aktuálnímu dění a dlouholetému plánování rekodifikace Trestního řádu, která se již patrně blíží ke své finální podobě, budu rozebírat stav současně nastavených práv a povinností osoby, proti které se trestní řízení vede, a tuto právní úpravu pak dle svého uvážení zhodnotím a předestřu vlastní návrhy de lege ferenda, které by dle mého názoru napravovaly některé nedostatky v problematice současného trestního práva procesního. Dále budu pokračovat porovnáním současné právní úpravy s plánovanými změnami Trestního řádu, jež jsou v současné době vyjádřeny v Návrhu zákona ze dne 14.10.2022 o trestním řízení soudním.

Jelikož jsem zatím jen studentkou předmětu trestního práva, nemohu vycházet z vlastních praktických a takto komplexních zkušeností z oblasti zmiňované problematiky. Ale naštěstí jsem také policistkou, takže při tvorbě této práce mohu čerpat alespoň ze zkušeností odvíjejících se od mého zaměstnání u Policie České republiky, které se týkají zejména fáze přípravného řízení. Jelikož mi má policejní praxe umožňuje jen okrajové znalosti ostatních fází trestního řízení, bude se mé poznání odrážet především z nastudované teorie.

Toto téma je velmi široké a komplexní, což považuju za výhodu pro získávání velkého množství vědomostí, které snad jednou budu moc využít ve své policejní praxi, ale zároveň je poměrně obtížné shrnout tolik podstatných informací pouze do vyměřeného rozsahu bakalářské práce. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla zaměřit se striktně jen na vývoj práv a povinností fyzických osob, proti kterým se vede trestní řízení, které zároveň splňují podmínku plnoletosti a svéprávnosti. Tato bakalářská práce se tedy bude zabývat pouze fyzickými trestně odpovědnými osobami staršími osmnácti let, nikoliv osobami právníckými nebo mladistvými.

V úvodní části své práce nejprve skrze jednotlivé kapitoly definuji základní pojmy bezvýhradně související s trestním řízením. Mé poznání bude vycházet z učebnic trestního práva procesního a dále z mezinárodních i vnitrostátních

pramenů trestního práva, zejména pak z Trestního řádu, k jehož výkladu bude využito Komentáře podle Šámala. Za vhodné považuji přihlídnout také k internetovým zdrojům právního zaměření. Avšak zákony, které jsou k Trestnímu řádu v poměru speciality, se detailně zabývat nebudu.

V praktické části této práce se budu postupně věnovat všem stádiím trestního řízení v přímé souvislosti s osobou, proti které se trestní řízení vede, neboť od jednotlivých fází trestního řízení se odvíjí právně procesní vztahy obsahující konkrétní práva a povinnosti této osoby.

Pro účely této práce využiji metodu analýzy, kterou aplikuji na současnou právní úpravu. Následně pomocí komparativní metody provedu v dané problematice srovnání současné právní úpravy České republiky s návrhem očekávané rekodifikace trestního kodexu.

Tímto bych chtěla dosáhnout literární rešerše obohacené o závěrečné zhodnocení problematiky vývoje práv a povinností osoby, proti které se trestní řízení vede.

1 Trestní řízení

Trestní řízení je proces, během kterého postupují orgány činné v trestním řízení spolu s dalšími subjekty trestního řízení dle stanoveného zákonného postupu. Tyto subjekty mezi sebou na základě zjištěného skutku, ve kterém je spatřován trestný čin, vytváří trestně procesní vztahy založené na právech a povinnostech.¹

Úkolem trestního řízení se rozumí chránit zájmy společnosti a ústavní zřízení České republiky, odhalovat pachatele trestných činů na základě zjištěných skutečností a prostřednictvím spravedlivého procesu dojít k rozhodnutí o vině a trestu pachatele a zajistit vykonání tohoto rozhodnutí tak, aby výkon trestu působil preventivně na pachatele i na ostatní občany. Důležitým aspektem trestního řízení je zachování zákonného procesu, aby mohla být vzbuzována důvěra občanů v řádný proces.²

Trestní řízení v České republice upravuje trestní právo procesní, které je součástí veřejného práva a systematicky koordinuje postup orgánů činných v trestním řízení a vztahy mezi jednotlivými subjekty. Trestní právo procesní jde ruku v ruce s trestním právem hmotným, jež je kodifikováno v trestním zákoníku, neboť pouze pro spáchaný trestný čin lze vykonat trestní řízení. Na základě tohoto předpokladu lze prohlásit, že trestní právo procesní je realizací trestního práva hmotného.³

V České republice disponuje donucovací mocí s právem na potrestání pachatele výhradně stát, který k uplatnění této moci zřídil orgány činné v trestním řízení. Během prosazování tohoto práva dochází k zásahům do základních lidských práv a svobod, proto je nezbytné vztahy mezi orgány činnými v trestním řízení a jinými subjekty trestního řízení regulovat právními normami, které pevně stanoví mantinely mezi zájmem státu a právem

¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018. s.19. ISBN 978-80-7502-278-3.

² CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2004. s.17-18. ISBN 80-7201-463-3.

³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s.17-22. ISBN 978-80-7502-550-0.

jednotlivce.⁴ Tato povinnost regulace je zákonodárci uložena Listinou základních práv a svobod.⁵

1.1 Prameny

Obecným předpisem upravujícím trestně procesní vztahy mezi subjekty trestního řízení je zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Trestní řád), který je uplatňován subsidiárně tam, kde nepůsobí normy ve zvláštním postavení *lex specialis*. Trestní řád chrání zájmy společnosti a v jisté míře umožňuje také omezení občanských práv a svobod.

Nadřazenými normativními právními akty jsou Ústava České republiky⁶, Listina základních práv a svobod, jakožto součást ústavního pořádku, a mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, pokud stanovují něco jiného než zákon.⁷

Prameny práva, které jsou v poměru speciality k Trestnímu řádu, jsou například zákon č. 218/ 2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a změně některých zákonů, ve znění pozdějších zákonů, zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a další.⁸

Zákony v poměru speciality se však ve své práci vzhledem k rozsahu tématu zabývat nebudu a budu se soustředit striktně na obecnou formu trestních předpisů týkajících se fyzických zletilých osob.

⁴ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 4. ISBN 978-80-7400-496-4.

⁵ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*, v posledním znění.

⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění.

⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018. s.64. ISBN 978-80-7502-278-3.

⁸ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání, Praha: C.H. Beck, 2013. s. 36. ISBN 978-80-7400-496-4.

2 Zásady trestního řízení

Následující kapitola je věnována základním zásadám trestního řízení, jež reprezentují ideje, které je nutné v trestním řízení dodržovat, aby byla zajištěna potřebná zákonnost odpovídající vyspělému demokratickému státu. Tyto ideje představují základní pilíř trestního práva, z něhož vychází stěžejní právní úprava pro správnou funkci trestního řízení. Základní zásady jsou pevně zakotveny v Listině základních práv a svobod⁹, v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod¹⁰, v Ústavě České republiky¹¹, v Trestním řádu¹² i v dalších zákonech v postavení speciality.¹³

Současné zakotvení základních zásad vyvolalo diskuzi komise v rámci chystané rekodifikace trestního řádu, která polemizovala nad tím, zda by bylo vhodné zásady explicitně uvádět i v novém kodexu. Otazník visel také nad modifikací původních a formulací nových zásad. Zvažována byla také změna jejich uspořádání.¹⁴

V současné právní úpravě jsou základní zásady umístěny v ustanovení § 2 Trestního řádu.

2.1 Zásada řádného zákonného procesu

Dle § 2 odst. 1 Trestního řádu nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví tento zákon.¹⁵ Tato zásada udává zákonný rámec pro postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby při objasňování skutkového stavu věci nedocházelo k narušování společenských a osobních hodnot. Na trestní řízení působí tím, že vylučuje, aby byla bezdůvodně stíhána jakákoliv osoba. Dále určuje, že ke stíhání osoby je nutný dostatečně odůvodněný závěr, že trestný čin byl spáchán touto osobou,

⁹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*, v posledním znění.

¹⁰ Sdělení č. 209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, v posledním znění.

¹¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, v posledním znění.

¹² Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.

¹³ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ, Tomáš GŘIVNA a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019.s. 92-95. ISBN 978-80-7598-306-0.

¹⁴ GŘIVNA, Tomáš. Základní zásady trestního řízení ve světle rekodifikace trestního řádu. *Právní prostor* [online]. 4.6.2015 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/zakladni-zasady-trestniho-rizeni-ve-svetle-rekodifikace-trestniho-radu>

¹⁵ Ustanovení § 2 odst. 1. zák. č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.

a zaručuje této osobě, že do jejích práv a svobod nebude orgány činnými v trestním řízení zasahováno jinak než podle zákona, a to pouze v nezbytné míře.¹⁶

2.2 Zásada presumpce nevinny

V § 2 odst. 2 Trestního řádu je uvedeno, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.¹⁷ Za nevinného je tedy považován každý, komu nebyla vina plně prokázána a pravomocně vyslovena. Tím je zajištěno nestranné a nezaujaté vystupování všech stran trestního řízení vůči osobě domnělého pachatele. Dokazování viny je kompetencí orgánů činných v trestním řízení, nespadá do povinností osoby, proti které se trestní řízení vede, ačkoliv ta má právo uvádět okolnosti a důkazy na svou obhajobu. Za účelem dokazování se orgány činné v trestním řízení musejí zdržovat vždy v rámci zákona, z čehož vyplývá také to, že k doznání nemůže být nikdo přinucen.¹⁸ Pokud se osobě vina v průběhu trestního řízení plně neprokáže, zakládá to její nárok na odškodnění za nemajetkovou újmu vzniklou v souvislosti s trestním stíháním ve spojení s právem na ochranu lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a ochrany dobrého jména zakotvené v čl. 10 odst. 1 a v čl. 36 odst. 3 Listiny základních lidských práv a svobod.

„Již samotné trestní stíhání výrazně zasahuje do soukromého a osobního života jednotlivce, do jeho cti a dobré pověsti, a to tím spíše, jedná-li se o obvinění, liché, což je posléze pravomocně stvrzeno zprošťujícím rozsudkem soudu, podle něhož se skutek, z něhož byl jednotlivec obviněn a obžalován, nestal.“¹⁹

Zásada presumpce nevinny se úzce prolíná se zásadou *In dubio pro reo*, v pochybnostech ve prospěch obviněného, z čehož vyplývá, že vina obviněnému musí být zcela a nepochybně dokázána, aby o ní mohlo být pravomocně

¹⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 21-22. ISBN 978-80-7400-465-0.

¹⁷ Ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.

¹⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 22-24. ISBN 978-80-7400-465-0.

¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 28.8.2007, sp. zn. IV. ÚS 642/05.

rozhodnuto a pokud v případě vyvstávají jakékoliv pochybnosti, které nelze skutečně objasnit, pak je nutné rozhodnout ve prospěch obviněného.²⁰

V případě, že osoba využije institutu dohody o vině a trestu a svou vinu za spáchaný skutek uzná, vzdává se tím práva na presumpci nevinu, neboť i uznání viny před soudem *guilty plea* je považováno za zákonné zjištění viny.²¹

2.3 Zásada legality

§ 2 odst. 3 Trestního řádu hovoří o tom, že státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, pokud zákon, přímo použitelný předpis Evropské unie nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak.²² Tato povinnost je státnímu zástupci přeneseně uložena také ustanovením § 4 zákona 283/1993 Sb., o státním zastupitelství ve znění pozdějších předpisů. Státní zástupce tím přejímá odpovědnost za iniciativní ochranu veřejného zájmu zákonnými prostředky, jsou-li k tomu dány legitimní důvody. Trestní řád některými svými ustanoveními tvoří výjimky ze zásady legality pro případy, kdy státní zástupce nesmí stíhat nebo nemusí, ale může stíhat.²³

2.4 Zásada oficiality

Ustanovení § 2 odst. 4 Trestního řádu pojednává o tom, že pokud není v tomto zákoně stanoveno jinak, postupují orgány činné v trestním řízení z úřední povinnosti a trestní věci musí projednávat urychleně bez zbytečných průtahů, a to zejména jedná-li se o věci vazební nebo věci, ve kterých byl zjištěn majetek, je-li to vzhledem k hodnotě a povaze zajištěného majetku zapotřebí. Tento postup musí být v souladu se zákonnými závazky České republiky. Zásahy do lidských práv a svobod v rámci úkonů lze dle tohoto předpisu

²⁰ KOPECKÝ, Adam. Možnosti obhajoby ve využití zásady in dubio pro reo v řízení proti uprchlému. *Epravo* [online]. 26.1.2016 [cit. 2022-10-18]. ID 100174. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/moznosti-obhajoby-ve-vyuziti-zasady-in-dubio-pro-reo-v-řízení-proti-uprchlému-100174.html>

²¹ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přepracované vydání, Praha: C.H. Beck, 2013. s. 110-111. ISBN 978-80-7400-496-4.

²² Ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

²³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 25-26. ISBN 978-80-7400-465-0.

provádět pouze v odůvodněných případech, a to v nezbytné míře k zajištění účelu trestního řízení.

2.5 Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností

První věta § 2 odst. 5 Trestního řádku vyjadřuje, že orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.²⁴ Tato věta je známa také pod pojmem zásada materiální pravdy.²⁵ Podle této zásady může soud dojít k závěrečnému rozhodnutí až po úplném prozkoumání a pravdivém zjištění děje, o kterém rozhoduje na základě předložených nebo provedených důkazů všech stran, nikoli jen domněle.²⁶

Ustanovení dále zahrnuje zásadu vyhledávací obsahující požadavek na iniciativu, spravedlnost a nestrannost orgánů činných v trestního řízení s odkazem na přípravné trestní řízení a uvaluje zodpovědnost za prokázání viny před soudem na bedra státního zástupce, jehož úkolem je nestranně předkládat a provádět objektivní důkazy jak v prospěch, tak i v neprospěch obviněného, a to i v případě doznání obviněného, kdy je státní zástupce povinen přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu. Důkazním břemenem však není zatěžkán jen státní zástupce, ale i soud má také povinnost doplnit dokazování v potřebném rozsahu, je-li to potřebné pro jeho rozhodnutí.²⁷

2.6 Zásada volného hodnocení důkazů

Vychází z § 2 odst. 6 Trestního řádu a říká, že orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeném na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.²⁸

Hodnocení důkazů podle tohoto ustanovení představuje spleť myšlenkový proces zabývající se posuzováním důkazů podle jejich závažnosti,

²⁴ Ustanovení § 2 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

²⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018. s.148. ISBN 978-80-7502-278-3.

²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 9.4.1968, sp. zn. 7 Tz 11/68.

²⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 36-40. ISBN 978-80-7400-465-0.

²⁸ Ustanovení § 2 odst. 6 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

zákonnosti, věrohodnosti a pravdivosti. Logicky navazující a skutečnosti reálně odpovídající důkazy shodující se v souvislostech umožňují orgánům činným v trestním řízení nabýt vnitřní přesvědčení, na jehož základě je možné učinit rozhodnutí. Každé takové vnitřní přesvědčení je v závěru nutno řádně odůvodnit.²⁹

2.7 Zásada obžalovací

§ 2 odst. 8 Trestního řádu svěřuje funkci veřejného žalobce výlučně státnímu zástupci. Rozdělením procesních funkcí mezi žalobce, obhajobu a soudce je zaručena kontradiktornost trestního procesu před soudem, neboť trestní stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby, návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu, který podává státní zástupce, což z něj činí rovnou protistranu obhajoby. Spor mezi stranou obžaloby a stranou obhajoby má za úkol rozsoudit nestranný soudce.³⁰

2.8 Zásada veřejnosti

Zásada veřejnosti je zásadou ústavní a je na ni kladen velký důraz. Mimo čl. 96 odst. 2 Ústavy ČR a čl. 38 odst. 2 LZPS je zakotvena také v ustanovení § 2 odst. 10 Trestního řádu. Podle této zásady je nutno dbát, aby se trestní věci před soudem projednávali veřejně. Při hlavním líčení a veřejném zasedání smí být veřejnost vyloučena pouze v případech stanovených zákonem, avšak rozsudek musí být veřejně vyhlášen vždy.³¹

Veřejnost přítomna hlavnímu líčení přispívá k dohledu nad výkonem soudnictví, dodržování zákonosti procesu a kontrole spravedlnosti. Důraz je kladen na transparentnost jednání, což přispívá k zachování důvěry veřejnosti v národní justici. Zásada veřejnosti tedy plní nejen funkci kontrolní vzhledem k procesu, ale svým přímým působením na širokou veřejnost plní také funkci výchovnou a preventivní. Tato zásada je klíčová zejména pro řízení

²⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 40-41. ISBN 978-80-7400-465-0.

³⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018. s.161-163. ISBN 978-80-7502-278-3.

³¹ Ustanovení § 2 odst. 8 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.
³¹ Ustanovení § 2 odst. 10 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

před soudem. V předsoudních stádiích trestního řízení není uplatňována z důvodu potřeby utajování informací za účelem efektivního objasňování v přípravné fázi řízení.³²

Myslím, že mé vylíčení základních principů Trestního řádu je dostačující k tomu, aby se čtenář mohl lépe orientovat v základních pravidlech trestního řízení a ve vyplývajících procesně právních vztazích mezi subjekty trestního řízení, ke kterým nyní ve své práci přesunu pozornost.

³² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s.175-176. ISBN 978-80-7502-550-0.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář*. [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, k § 2 odst. 10 [cit. 2019-02-17]. ISBN 978-80-7400-465-0. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrrl4ytimk7obtde>

3 Subjekty trestního řízení

*Subjekty trestního řízení rozumíme ty činitele, kteří mají a vykonávají vlastním jménem vliv na průběh řízení a kterým zákon dává k uskutečnění tohoto vlivu určitá procesní práva nebo ukládá určité procesní povinnosti.*³³

Podle Trestního řádu jsou subjekty trestního řízení orgány činné v trestním řízení (tj. soud, státní zástupce, policejní orgán), pomocné osoby těchto orgánů, osoba, proti níž se vede trestní řízení, obhájce, zúčastněná osoba, poškozený, zmocněnec, osoby se samostatnými obhajovacími právy, svědci, znalci, tlumočníci, probační a mediační služba a orgány sociálně právní ochrany dětí.³⁴

Výše uvedení se za subjekty trestního řízení považují pouze tehdy, pokud uplatňují vlastním jménem některý ze svých procesních zájmů. Za procesní zájem lze považovat například nárok na svědečné, znalečné, tlumočné či náhradu výdajů obhájce. V momentě, kdy jednají z úřední povinnosti nebo v zastoupení, nemají postavení subjektu. Nejdůležitější a hlavní subjekty trestního řízení, kterým zákon dává zvláštní oprávnění aktivně se účastnit řízení vlastním jménem a podílet se na žalobě nebo obhajobě, zastávají v trestním řízení před soudem také postavení procesních stran.³⁵

Postavení stran tedy mají ty subjekty, které před soudem mohou uplatňovat či podporovat obžalobu anebo proti obžalobě sebe nebo osobu, proti které se vede trestní řízení, obhajovat.³⁶

Ze vzájemného postavení je patrné, že zájmy těchto stran jsou protichůdné, neboť státní zástupce, jakožto veřejný žalobce, který je povinen stíhat veškeré trestné činy, o kterých dozví, má postavení na straně obžaloby. Ve fázi trestního řízení před soudem už státní zástupce dle zjištěných důkazů a svého vnitřního přesvědčení předpokládá, že osoba, proti které se vede trestní řízení, je osobou pachatele, a proto usiluje o její potrestání. Kdežto osoba, proti které se trestní řízení vede, stojí na straně obhajoby a její zájem je naprosto

³³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s.201. ISBN 978-80-7502-550-0.

³⁴ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017.s.50. ISBN 978-80-7380-677-4.

³⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s.202. ISBN 978-80-7502-550-0.

³⁶ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017.s. 51. ISBN 978-80-7380-677-4.

opačný. Takto nastolený antagonistický postoj stran v rámci kontradiktorného procesu považujú za zcela nezbytný pro soudní proces, ale zároveň ho vnímám jako hlavní příčinu toho, proč se stále nedaří dokončit dlouhodobě plánovanou rekodifikaci trestního řádu. Je totiž velmi složité najít střed zájmů obou stran, tak aby byla zachována jejich rovnost. Pokud budou v komisi pro navrhování zákona státní zástupci i advokáti, jistě bude každý protěžovat opačný zájem a bude velmi obtížné dojít ke konsenzu.

3.1 Osoba, proti které se vede trestní řízení

Osoba, proti které se vede trestní řízení, je zajímavá tím, že zastává postavení procesní strany a zároveň důkazního prostředku i předmětu výkonu rozhodnutí. Jako procesní strana má zásadně rovnocenné postavení se státním zástupcem. Aby bylo docíleno rovnosti obou těchto stran, jsou osobě, proti které se trestní řízení vede, přiznána *favor defensionis*, což jsou oprávnění, bez kterých by byla obhajoba ve značném oslabení. Jedná se zejména o důkazní břemeno náležitosti obžalobě, možnost navrácení lhůty, pořadí závěrečných řečí, právo posledního slova, zákaz *reformationis in peius*, tedy zákaz zhoršení postavení osoby, v jejíž prospěch byl opravný prostředek podán. Pokud je však podán opravný prostředek v její neprospěch, tato zásada se neuplatní.³⁷

Nyní se v následujících kapitolách budu blíže zabývat procesním postavením osoby, proti které se vede trestní řízení, s ohledem na vývoji jejích práv a povinností v jednotlivých stádiích trestního řízení. Označení osoby, proti které se trestní řízení vede, se mění podle jednotlivých fází trestního řízení, v nichž se tato osoba právě nachází. V přípravném řízení v průběhu prověřování je osoba, proti které se trestní řízení vede, označována jako podezřelý. Z podezřelého se stává obviněný na počátku vyšetřování, kdy je dostatečně odůvodněn závěr, že byl spáchán trestný čin a okolnosti nasvědčují tomu, že jej spáchala určitá osoba, proti níž je zahájeno trestní stíhání.³⁸ Dojde-li k nařízení

³⁷ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČTA. *Trestní právo procesní*. 4., přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 196-200 ISBN 978-80-7400-496-4.

³⁸ Ustanovení §32, §160 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

hlavního líčení, mění se označení této osoby na obžalovaného. Jako odsouzený je pak označována osoba, proti níž byl vydán pravomocný odsuzující rozsudek.³⁹

³⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s.252. ISBN 978-80-7502-550-0.

4 Podezřelý v prověřování

Pojem podezřelý vypovídá o procesním postavení osoby, proti které se konají úkony trestního řízení v první části přípravného řízení, tedy v prověřování, a trvá až do zahájení trestního stíhání, jímž je započata druhá fáze přípravného řízení, a to vyšetřování. Šámal vymezil osobu podezřelou takto: „... *jednak jde o zadrženou osobu, vůči které dosud nebylo zahájeno tr. stíhání (§ 76, § 82 odst. 4, § 83b odst. 4 TrŘ), a jednak jde i o všechny další osoby, proti nimž svědčí stopy tr. činu, vysvětlení i další podklady nasvědčující tomu, že spáchaly objasňovaný tr. čin, a směřuje vůči nim prověřování...*“⁴⁰ Jelikož jde o prvotní stádium trestního řízení, podezření, že skutek spáchala určitá osoba, má nižší intenzitu než v dalších stádiích a je třeba jej nejprve pečlivě prověřit.⁴¹

Aby bylo možné porozumět procesnímu postavení podezřelého, považují za nezbytné si nejprve podrobně rozebrat část prověřování. Přípravné řízení plní několik funkcí. Funkce rozhodovací spočívá v tom, že veškeré nashromážděné informace v tomto předsoudním stádiu o skutečnostech nasvědčujících spáchání trestného činu slouží jako podklady pro rozhodnutí státního zástupce, zda podat obžalobu. Funkce vyhledávací spolu s funkcí zajišťovací zahrnují vyhledání veškerých potřebných informací a osob důležitých pro budoucí trestní řízení před soudem, včetně osoby podezřelé. Vzhledem ke slabému typu přípravného řízení, kdy za jádro trestního řízení je považována až fáze hlavního líčení, se v přípravném řízení dokazuje pouze do té míry, aby mohlo být rozhodnuto o podání obžaloby. Záměrem odklonné funkce, která umožňuje využití jednodušších procesních postupů, je ulevit soudu od přebytkného množství jednání.⁴²

Přípravné řízení je stádium zahrnující několik výjimek ze základních zásad trestního řízení. Z povahy přípravného řízení, které není koncipované kontradiktorně, se zde neuplatňuje zásada obžalovací. Během předsoudního

⁴⁰ HENDRICH, Dušan a kol. *Právní slovník: 3. vydání* [online]. Praha: C. H. Beck, 2009 [cit. 2022-10-18]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhfwpw64zrguxha33emv5hezlmpe&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 491,492, 547. ISBN 978-80-7400-496-4.

⁴² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s.528-530. ISBN 978-80-7502-550-0.

stadia v době prověřování je důraz kladen na požadavek tajnosti, což způsobuje výjimku ze zásady veřejnosti, která se uplatňuje později během soudního stádia. Specifikum tvoří institut dohody o vině a trestu či institut o přiznání viny kolidující se zásadami presumpce nevinoty a materiální pravdy. Kromě těchto výjimek se v době před zahájením trestního stíhání vede prověřování v souladu s dodržováním základních zásad, zejména se zásadou legality, oficiality, materiální pravdy.⁴³

Na počátku prověřování musí existovat podnět vycházející buď z vlastního zjištění orgánů činných v trestním řízení nebo podaný formou oznámení, které je nutno prověřit. V této fázi orgány činné v trestním řízení prověřují skutečnosti důvodně nasvědčující spáchání trestného činu, shromažďují podklady k jeho objasnění, zajišťují stopy, získávají vysvětlení od nezbytných osob, vyžadují odborná vyjádření, znalecké posudky, obstarávají písemné materiály, používají operativně pátrací prostředky a provádějí neodkladné a neopakovatelné úkony, na které musí být použita trestně procesní úprava, aby se jednalo o úkony trestního řízení a mohly být použity v trestním řízení jako důkaz.⁴⁴

Formálně se fáze prověřování zahajuje sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 Trestního řádu, podle kterého je orgán činný v trestním řízení povinen o sepsání tohoto záznamu opisem vyrozumět státního zástupce do 48 hodin, nebo provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů. Prověřování je pak ukončeno zahájením trestního stíhání, jestliže je dáno důvodné podezření ze spáchání trestného činu a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že se ho dopustila konkrétní fyzická a trestně odpovědná osoba. Není-li shledáno podezření z trestného činu, je věc odložena usnesením ve stanovené lhůtě. Je-li k vyřízení věci příslušný jiný orgán, věc se mu předá pro přestupek nebo ke kázeňskému či kárnému projednání. Pro nepřípustnost dle § 11 Trestního řádu nebo pro neúčelnost vzhledem okolnostem podle § 172 odst. 2 písm. a), b) Trestního řádu orgán činný v trestním řízení věc před zahájením trestního stíhání usnesením odloží.

⁴³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s.532-533. ISBN 978-80-7502-550-0.

⁴⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s.548-550. ISBN 978-80-7502-550-0.

Dočasně odloží trestní stíhání se souhlasem státního zástupce na nezbytně dlouhou dobu, dokud trvají důvody dle § 159b Trestního řádu. Pominou-li důvody odložení, zahájí trestní stíhání.⁴⁵

Orgánům činným v trestním řízení jsou pro přípravné řízení Trestním řádem stanoveny lhůty do dvou měsíců od přijetí podnětu, jde-li o věc patřící do příslušnosti samosoudce, v níž se nekoná zkrácené přípravné řízení, do tří měsíců jedná-li se o věc příslušící okresnímu soudu a do šesti měsíců rozhoduje-li v první instanci soud krajského soudu. Ukončení trestního řízení není následkem nedodržení stanovených lhůt. Lhůty lze na základě odůvodnění státnímu zástupci prodlužovat dle nutné potřeby.⁴⁶

4.1 Podezřelý ve zkráceném přípravném řízení

Zvláštní formou přípravného řízení je zkrácené přípravné řízení, které je využíváno jako trestně procesní institut ke zrychlení a zefektivnění trestního řízení. Lze jej aplikovat jen na méně závažné trestné činy s trestní sazbou, jejíž horní hranice nepřevyšuje pět let, a to za předpokladu, že příslušným prvoinstančním soudem pro rozhodování je okresní soud. Další podmínkou je, že pachatel musí být přistižen přímo při činu, bezprostředně poté, nebo že v průběhu vyšetřování musí být zjištěny skutečnosti jinak odůvodňující trestní stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné postavit před soud do dvou týdnů od sdělení podezření ze spáchaného skutku.⁴⁷

Zkrácené přípravné řízení začíná sepsáním formuláře o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů. Osobě, proti které se trestní řízení vede, lze sdělit podezření nejpozději na počátku jejího prvního výslechu, kdy musí být poučena o svých právech a povinnostech, jejichž uplatnění jí musí být plně umožněno. Sdělení podezření je opatřením, které může být na žádost podezřelého přezkoumáno a popřípadě

⁴⁵ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ, Tomáš GRIVNA a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019.s.480-492. ISBN 978-80-7598-306-0.

⁴⁶ Ustanovení § 159 odst. 1 a), b), c) zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.

⁴⁷ Ustanovení § 179a zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.

zrušeno státním zástupcem. Dokazování se provádí ve zjednodušené formě až před samosoudcem.⁴⁸

Ve zkráceném přípravném řízení jsou práva podezřelého stejná jako má obviněný dle ustanovení § 33 odst. 1 a 2 Trestního řádu, avšak s ohledem na formu trestního řízení.⁴⁹ Podle usnesení Nejvyššího soudu: „... v případě zkráceného přípravného řízení nemůže dojít ve smyslu § 166 odst. 1 tr. ř. ke skončení vyšetřování, a proto obviněnému ani nelze umožnit, aby poté prostudoval spis a učinil návrhy na doplnění vyšetřování...“⁵⁰

Stejně jako jsou vymezeny podmínky, za kterých lze konat zkrácené přípravné řízení, jsou dány také podmínky dle ustanovení § 179f Trestního řádu, za kterých zkrácené přípravné řízení konat nelze. Mezi tyto případy patří situace, kdy je dán důvod vazby a nejsou splněny podmínky pro předání zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání soudu, nebo jsou dány důvody pro konání společného řízení o dvou nebo více trestných činech, a alespoň o jednom z nich je třeba konat vyšetřování.⁵¹

Dozor nad zkráceným přípravným řízením provádí státní zástupce. Shledá-li, že nejsou splněny podmínky pro zkrácené přípravné řízení, rozhodne o konání standardního přípravného řízení. Dále je oprávněn rozhodnout o prodloužení lhůty pro skončení zkráceného přípravného řízení, nejvýše však o deset dnů a v případě sjednávání dohody o vině a trestu o třicet dnů, nebo o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání podle § 179g Trestního řádu.⁵²

Jakmile státní zástupce obdrží od policejního orgánu zprávu o výsledku zkráceného přípravného řízení, podá soudu písemný návrh na potrestání nebo návrh na schválení dohody o vině a trestu, případně jiné rozhodnutí či opatření dle ustanovení § 179c Trestního řádu. Zkrácené přípravné řízení zpravidla končí

⁴⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo procesní. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s.590-591. ISBN 978-80-7502-550-0.

⁴⁹ Ustanovení 179b zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění. ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád: Komentář [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. k § 76 odst. 5 [cit. 20.10.2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4ytimk7obtdonq>

⁵⁰ Usnesení nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 4 Tdo 659/2011

⁵¹ Ustanovení 179f zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

⁵² JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo procesní. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s.592. ISBN 978-80-7502-550-0.

Ustanovení 179f zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

podáním návrhu na potrestání soudu, přičemž se jedná o žalobní návrh, kterým je zahájeno trestní stíhání. Samosoudce přezkoumá, zda návrh na potrestání poskytuje spolehlivý podklad pro další řízení, a postupuje obdobně jako při přezkoumání obžaloby, avšak bez předběžného projednání.⁵³

Konalo-li se ve věci zkrácené přípravné řízení, pak samosoudce zpravidla, nerozhodne-li jinak, vydá trestní příkaz dle § 314e Trestního řádu, jež má povahu odsuzujícího rozsudku. Proti tomuto rozhodnutí lze podat do osmi dnů od jeho doručení řádný opravný prostředek, a to odpor. Je-li odpor podán oprávněnou osobou v zákonné lhůtě, trestní příkaz ve věci se ruší a samosoudce nařídí hlavní líčení.⁵⁴

4.2 Práva podezřelého

Pokud jde o podezřelého v režimu zadržení, má dle § 76 odst. 5 Trestního řádu přiměřená práva dle ustanovení § 33 odst. 1, 5 a 6, § 91, 92, 93 a 95 Trestního řádu z čehož vyplývá, že jeho práva jsou s ohledem na stádium trestního řízení, na rozdíl od pokročilejšího stádia, jen lehce omezena. Podezřelý například nemůže nahlížet do spisu a činit si z něj výpisky.⁵⁵ Také nemá právo, aby mu byl obhájce ustanoven.⁵⁶ Jinak podezřelý disponuje stejnými právy jako obviněný.

Podezřelý musí být poučen o svém právu nevypovídat, které je zakotveno v čl. 40 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Ač podání výpovědi na úřední záznam, který je pro fázi prověřování typický, není procesně způsobilé obstát jako důkazní prostředek před soudem, měl by podezřelý zvážit, zda by pro něj uplatnění tohoto práva nebylo výhodné. Podezřelý nesmí být v žádném případě k výpovědi donucován a své rozhodnutí nevypovídat může kdykoliv v průběhu trestního řízení změnit. Někdy může být vhodné šetřit si svou výpověď

⁵³ JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo procesní. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s.596-597. ISBN 978-80-7502-550-0.

Ustanovení § 314b zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

⁵⁴ Ustanovení § 314a– § 314g zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

⁵⁵ Ustanovení § 65 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád: Komentář [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. k § 76 odst. 5 [cit. 2022-10-18]. Dostupné z: [//www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4yitimk7obtdonq](http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4yitimk7obtdonq)

až k hlavnímu líčení a vyčkávat, jak si orgány činné v trestním řízení sami poradí s objektivním objasňováním skutku.⁵⁷

Dále je podezřelému přiznáno právo na obhajobu. Může si tedy zvolit obhájce, který bude hájit jeho zájmy a poskytovat mu právní pomoc. S obhájcem se může radit bez přítomnosti třetí osoby již v průběhu zadržení a požadovat jeho přítomnost u výslechu, pokud je tento obhájce dosažitelný ve lhůtě nejdéle do 48 hodin.⁵⁸

Během zadržení má podezřelý také právo na naléhavou lékařskou pomoc a nechat vyrozumět konzulární úřad nebo jinou fyzickou osobu. Podezřelý v režimu zadržení musí být vždy seznámen s důvody zadržení a s maximální možnou lhůtou, po kterou může být zadržen.⁵⁹

Podle základní listiny práv a svobod ten, kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka.⁶⁰

O svých právech musí být podezřelý nejen poučen, ale musí mu být také poskytnuta možnost jejich plného uplatnění. Tato povinnost orgánů činných v trestním řízení se vztahuje na všechny stadia trestního řízení, a to i v případě, že má osoba, proti které se trestní řízení vede, obhájce.⁶¹ Jako přílohu č. 1 přikládám poučení zadržené osoby, podle něž jsou tyto osoby poučovány policejním orgánem.

4.3 Povinnosti podezřelého

Kromě práv náleží podezřelému také povinnosti, mezi něž patří například povinnost dostavit se na předvolání, podrobit se předvedení nebo strpět úkony potřebné ke zjištění totožnosti, mezi které spadá i snímání daktyloskopických otisků, měření těla, pořizování obrazových, zvukových a podobných záznamů. Během prověřování konají orgány činné v trestním řízení úkony dle Trestního

⁵⁷ Čl. 40 odst. 4 zákona č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*, v posledním znění.

⁵⁸ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017.s.345-360. ISBN 978-80-7380-677-4.

⁵⁹ Ustanovení § 33, § 76b zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.

⁶⁰ Čl. 37 odst. 4 zákona č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*, v posledním znění.

⁶¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013.s.196. ISBN 978-80-7400-465-0.

Ustanovení § 33 odst.5 zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.

řádu. Některými z nich může docházet k významným zásahům do lidských práv a svobod jedince. Jsou-li dány zákonné důvody, podezřelý je povinen vůči své osobě strpět úkony prověřování a podrobit se zadržení, prohlídce těla, domovní prohlídce, zajištění věcí důležitých pro trestní řízení, odnětí věci, lékařskému vyšetření spojenému s odběrem krve, případně jiného biologického materiálu, který nesouvisí se zásahem do tělesné integrity.⁶² Pokud má podezřelý nařízen dohled Probační a mediační služby, pak má také povinnost součinnosti s probačním úředníkem při kontrole.⁶³

⁶² Ustanovení § 114 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s. 558. ISBN 978-80-7502-550-0.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář* [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. k § 114 odst. 2 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4ytimk7obtdcmju>

⁶³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s. 261. ISBN 978-80-7502-550-0. Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, v posledním znění.

5 Obviněný ve vyšetřování

Jakmile jsou prověřováním zjištěny odůvodněné skutečnosti, že byl spáchán trestný čin, a je dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, je neprodleně zahájeno trestní stíhání této osoby jako obviněného.⁶⁴

Doručením opisu usnesení o zahájení trestního stíhání dle § 160 Trestního řádu se totiž podle nově nabytého procesního postavení osoby, proti které se vede trestní řízení, mění také její označení z podezřelého na obviněného. U obviněného je míra pravděpodobnosti, že spáchal určitý skutek, výrazně vyšší než u podezřelého.⁶⁵

Vyšetřováním se podle Trestního řádu rozumí úsek před podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu, postoupením věci jinému orgánu nebo zastavením trestního stíhání, včetně schválení narovnání a podmíněného zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby, kdy vyšetřování koná příslušný policejní orgán. V přípravném řízení platí lhůty dle § 167 odst. 1 písmn. a), b) a § 170 odst. 1 Trestního řádu stejně pro prověřování i vyšetřování.⁶⁶

Ve fázi vyšetřování se vede trestní řízení proti obviněnému z konkrétního skutku, který naplňuje znaky určitého trestného činu. Vztyčným bodem pro následné podání obžaloby je výrok usnesení o zahájení trestního stíhání, kde musí být přesně vymezen popis skutku, jeho právní kvalifikace, rozhodné okolnosti a subjektivní stránka, neboť obžalobu lze podat pouze pro skutek, pro nějž bylo trestní stíhání zahájeno. Zahájení trestního stíhání je odrazovou plochou obhajoby, protože od této chvíle je jasně definováno, pro jaký skutek bude s obviněným vedeno vyšetřování a před čím se má bránit.⁶⁷

Proti usnesení o zahájení trestního stíhání lze podat stížnost. Tento opravný prostředek však nemá odkladný účinek pro vyšetřování. Účinky zahájení trestního stíhání nastávají okamžikem, kdy je osobě obvinění sděleno, což zpravidla bývá doručením opisu usnesení do vlastních rukou, a to nejpozději

⁶⁴ Ustanovení § 160 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

⁶⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář* [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. k § 160 odst. 1 [cit. 2022-11-10]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4ytimk7obtdcnrq>

⁶⁶ Ustanovení §161 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

⁶⁷ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ, Tomáš GRIVNA a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 495. ISBN 978-80-7598-306-0.

na počátku prvního výslechu. Do 48 hodin musí opis obdržet také obhájce, jemuž lhůta počíná běžet jeho zvolením nebo ustanovením. V případě řízení proti uprchlému postačí doručení opisu usnesení ustanovenému obhájci.⁶⁸

Obhájcem v trestním řízení se podle Trestního řádu může stát jen advokát v souladu s ustanovením § 4 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii. Tedy ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou.⁶⁹ Obhájce je od zahájení trestního stíhání oprávněn se účastnit vyšetřovacích úkonů a kdykoliv během nich vznášet námitky nebo klást otázky obviněnému nebo jiným zúčastněným poté, co mu policejní orgán přidělí slovo. Ne zvolil-li si obviněný obhájce, ani mu nebyl přidělen, je připuštěno, aby se některých vyšetřovacích úkonů účastnil sám. Dojde-li v průběhu vyšetřování ke změně právní kvalifikace vymezeného skutku, musí na to být obviněný i jeho obhájce upozorněni a do protokolu se o tom musí učinit zápis. Následně musí být vydáno nové usnesení o zahájení trestního stíhání. Nové usnesení je nutno vydat i v případě, že během vyšetřování vyjdou najevo skutečnosti o dalším skutku.⁷⁰

Pokud již v době prověřování byly provedeny úkony způsobem odpovídajícím trestnímu řádu, znovu nemusí být opakovány v průběhu vyšetřování, aby je bylo možné procesně uplatnit. Kromě provedení důkazů ve smyslu § 169 Trestního řádu a neodkladných nebo neopakovatelných úkonů, které je nutné provést ještě v předsoudním stádiu, se dokazování nechává až k hlavnímu líčení, protože postup vyšetřování se řídí především zásadou vyhledávací. Policejní orgán pracuje tak, aby byly co nejrychleji vyhledány informace, osoby a důkazy relevantní k objektivnímu objasnění skutku. Za tímto účelem je vyšetřování vedeno neveřejně a dozor nad ním vykonává státní zástupce.⁷¹

Ve chvíli, kdy policejní orgán nashromáždí dostatek podkladů pro podání obžaloby, uzná vyšetřování za skončené a umožní obviněnému a jeho obhájci v přiměřené době prostudovat spis a podat návrhy na doplnění vyšetřování. Je-li návrhu na doplnění vyhověno, musí být opětovně skončeno vyšetřování s novou

⁶⁸ Ustanovení § 160 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

⁶⁹ Ustanovení § 4 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁰ Ustanovení § 160, § 165 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

⁷¹ Ustanovení 164 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

možností obviněného prostudovat spis. Pokud je návrh vyhodnocen jako irelevantní, je odmítnut a provede se o tom záznam do spisu. Proti odmítnutí nelze podat stížnost, obviněný může podat jen žádost o přezkoumání policejního postupu. Po skončení vyšetřování předloží policejní orgán státnímu zástupci spis s návrhem na podání obžaloby spolu se seznamem navrhovaných důkazů, případně připojí zdůvodnění, proč nevyhověl návrhům na jejich provedení. Státní zástupce po předložení spisu rozhoduje o vrácení věci policejnímu orgánu, postoupení věci jinému orgánu, zastavení trestního stíhání, podmíněném zastavení trestního stíhání, přerušení trestního stíhání, sjednání dohody o vině a trestu, schválení narovnání nebo podání obžaloby.⁷²

5.1 Práva obviněného

V závislosti na vývoji stadií trestního řízení přibývají některá práva osoby, proti které se trestní řízení vede. Fáze vyšetřování poskytuje obviněnému komplexní zajištění práv na ochranu jeho osobnosti před vzneseným obviněním.

Právo na obhajobu zaručuje obviněnému ochranu jeho zákonných zájmů a práv natolik, aby bylo zabráněno odsouzení nevinného člověka. Podle Vantucha se právo na obhajobu skládá ze tří částí. První částí je právo obviněného hájit se sám, nejde-li o případ nutné obhajoby, a to takovými prostředky, které uzná za vhodné. Druhá část obsahuje právo zvolit si obhájce a radit se s ním. Třetí část ukládá orgánům činným v trestním řízení povinnost postupovat ze zákona tak, aby s pečlivostí byly zjišťovány i skutečnosti ve prospěch obviněného.⁷³

Nedisponuje-li obviněný dostatečnými prostředky k uhrazení nákladů obžaloby, rozhoduje o jeho nároku na bezplatnou nebo sníženou obhajobu v přípravném řízení soudce (v soudním řízení předseda senátu).⁷⁴

⁷² Ustanovení § 166 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s.589. ISBN 978-80-7502-550-0.

FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ, Tomáš GRIVNA a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019.s. 200-208. ISBN 978-80-7598-306-0.

⁷³ VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019.s.1-4. ISBN 978-80-7400-750-7.

⁷⁴ Ustanovení § 33 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

Právo zvolit si obhájce dává obviněnému prostor vybrat si nezávislého obhájce podle svého smýšlení. Pokud nevyužije svého práva a obhájce si sám nezvolí, může tomu tak učinit jeho zákonný zástupce, jeho příbuzný v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner, druh, jakož i zúčastněná osoba, jež má zájem na jeho blahu. Je-li způsobilost obviněného k právním úkonům omezena, mohou tyto osoby zvolit obviněnému obhájce i proti jeho vůli. Obviněný si však obhájce může kdykoliv změnit. Ode dne doručení vyzoomění o změně obhájce, které orgán činný v trestní řízení přebral, komunikuje s nově zvoleným obhájcem. Pokud obviněný vyhodnotí, že je pro něj výhodnější zajistit si více obhájců, Trestní řád mu to umožní. V případě plurality obhájců obviněný oznámí, kterého z obhájců zmocnil k přijímání písemností a vyzoomění o úkonech trestního řízení. Pokud tak neučiní, určí mu takového obhájce státní zástupce (nebo předseda senátu v soudním řízení) a své rozhodnutí oznámí všem obhájcům⁷⁵.

Obviněný může požádat o poradu se svým obhájcem i během prováděného úkonu, ačkoliv se s ním nemůže poradit o tom, jak odpovědět na položenou otázku. Může také žádat, aby on sám byl vyslýchán za účasti svého obhájce, nebo aby se jeho obhájce zúčastnil jiných úkonů vyšetřování. Mluvit s obhájcem bez přítomnosti třetích osob je umožněno obviněnému, je-li ve vazbě, ve výkonu trestu nebo zadrženy.⁷⁶

Obviněný má právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které jsou mu kladeny za vinu, stejně jako uvádět okolnosti a důkazy svědčící k jeho obhajobě, ale nesmí k tomu být nikdy nikým donucován.⁷⁷

Obviněný by měl být znovu poučen o svém právu nevypovídat a upozorněn na to, že výslech obviněné je zaprotokolován, a tedy je uznatelný jako důkazní prostředek u soudu.⁷⁸ Nikdo není povinen sám sebe obviňovat,

⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013.s.207 ISBN 978-80-7400-496-4.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 258-259 ISBN 978-80-7502-550-0.

⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013.s.208. ISBN 978-80-7400-496-4.

⁷⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s.251-260. ISBN 978-80-7502-550-0.

⁷⁸ ŠÍDOVÁ, Dagmar. K právům obviněného podle § 33 odst. 1 TRŘ. *Právní rozhledy* [online]. 1998, č. 1, s 28–29 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.beck->

nemo tenetur se ipsum accusare. Záleží jen na obviněném, zda se rozhodne uplatnit toto právo, či nikoliv. Změna postoje obviněného pak nemá vliv na hodnocení jeho výpovědi jako účelové.⁷⁹

Dohodu o vině a trestu může obviněný sjednat se státním zástupcem už v průběhu vyšetřování, dozná-li se obviněný ke spáchání skutku a nejsou-li o tom důvodné pochyby.⁸⁰

Pokud je u obviněného nařízena domovní prohlídka, má právo se jí účastnit.⁸¹

Po skončení vyšetřování má obviněný právo nahlížet do spisů, činit si z nich poznámky, na své náklady si z nich pořizovat kopie a učinit návrhy na doplnění vyšetřování.⁸²

V této fázi se týká obviněného také právo na podávání opravných prostředků, neboť stížnost lze podat vůči každému usnesení policejního orgánu. Stížnost musí být podána orgánu, který usnesení vydal, do tří dnů od jeho oznámení.⁸³

5.2 Povinnosti obviněného

Povinnosti obviněného zůstávají stejné jako u první fáze trestního stíhání. S ohledem na část pokročilejšího stádia však přibývají úkony, které je obviněný povinen strpět. Například úkony vazby, zatčení, zákazu vycestování do zahraničí nebo vyšetření duševního stavu lze provádět až v době trestního stíhání obviněného.⁸⁴

online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzhbpxa4s7gfpngxzsha&groupIndex=1&rowIndex=0&refSource=search-facets#

⁷⁹ MATES, Pavel a František PÚRY. Zákaz nucení k sebeobviňování. *Advokátní deník* [online]. 27.3.2019 [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/03/27/zakaz-nuceni-k-sebeobvinovani/>

⁸⁰ Ustanovení §175a odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.

⁸¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář* [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. § 196 k odst. 1,3. [cit. 27.11.2022]. ISBN 978-80-7400-465-0. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4yitimk7obtdmq>

⁸² Ustanovení § 166 zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.

⁸³ VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019.s.13. ISBN 978-80-7400-750-7.

⁸⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 261. ISBN 978-80-7502-550-0.

5.3 Předběžné projednání obžaloby

Předběžné projednání obžaloby je samostatným fakultativním předsoudním stadiem trestního řízení následujícím po podání obžaloby nebo návrhu na dohodu o vině a trestu státním zástupcem. V této fázi se nerozhoduje o vině ani sankci, nýbrž úkolem je posoudit obsahovou a procesní správnost předsoudního stádia a spisového materiálu předloženého pro účely hlavního líčení. Obžaloba musí tvořit spolehlivý podklad pro rozhodování v hlavním líčení, proto má předseda senátu povinnost přezkoumat celý spisový materiál, důkazní prostředky, dodržení práv obviněného v přípravném řízení a příslušnost soudu k projednání věci, tak aby byly zjištěny veškeré závažné procesní vady.⁸⁵

Předběžné projednání obžaloby však neslouží k tomu, aby byly napravovány chybné či neprovedené procesní úkony přípravného řízení nebo odstraňovány nedostatky obžaloby, ale koná se za účelem posouzení, zda byly splněny veškeré podmínky k nařízení hlavního líčení tak, aby nedošlo k situaci, že obviněný bude bezdůvodně postaven před soud.⁸⁶

Je-li dán některý z důvodů pro nařízení předběžného projednání obžaloby dle § 186 Trestního řádu, podá o tom předseda senátu zprávu, podle které musí být obžaloba projednána v zasedání senátu. Po předběžném projednání obžaloby soud buď nařídí hlavní líčení, nebo podle § 188 Trestního řádu rozhodne usnesením o předložení věci k rozhodnutí příslušnosti soudu, postoupení věci jinému orgánu, zastavení trestního stíhání, přerušení trestního stíhání, vrácení věci státnímu zástupci k došetření, podmíněném zastavení trestního stíhání či schválení narovnání. Vyjma nařízení hlavního líčení a předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti, je proti všem rozhodnutím v předběžném projednání obžaloby přípustná stížnost disponující, nejde-li o přerušení trestního stíhání, odkladným účinkem.⁸⁷

⁸⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 598-600. ISBN 978-80-7502-550-0.

⁸⁶ Ustanovení 185 zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.

⁸⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 604-606. ISBN 978-80-7502-550-0.

6 Obžalovaný v hlavním líčení

Procesní označení osoby se mění po nařízení hlavního líčení. Obžalovaný je osobou, proti níž se vede trestní řízení před soudem, až do doby nabytí právní moci vyhlášeného rozsudku. Toto označení platí i po nařízení hlavního líčení ve zkráceném přípravném řízení před samosoudcem. Hlavní líčení je stěžejní částí pro osobu, proti které se trestní řízení vede, neboť do této fáze je přesunuto těžiště dokazování, jehož závěry jsou rozhodující pro určení viny a trestu.⁸⁸

Hlavní líčení je kodifikováno v hlavě třinácté Trestního řádu a je řízeno předsedou senátu stejně jako dokazování, nestanoví-li zákon jinak. Jedná se o soudně vykonávané, nikoliv obligatorní, stádium trestního řízení. Soud postupuje z úřední povinnosti *ex officio*, v souladu se zákonem bez zbytečných průtahů k vyřízení věci meritorním rozhodnutím. Stěžejní roli v trestním řízení sehrává hlavní líčení, neboť zde vrcholí proces dokazování, je rozhodováno o vině a trestu obžalovaného, o ochranném opatření a o náhradě škody. Důležitost této fáze zakládá také nejširší uplatnění základních zásad v průběhu trestního řízení, jež jsou nepostradatelné pro průběh spravedlivého procesu. Aby bylo možné hlavní líčení zahájit, musí být státním zástupcem podána obžaloba, na jejímž základě bude soud rozhodovat o obžalovaném v trestní věci, jež je přesně vymezena popisem skutku v obžalobě. Předmětem hlavního líčení se stává rozhodnutí o podané obžalobě. Kontradiktornost soudního řízení je zaručena rozdělením procesních funkcí obžaloby a obhajoby. Tyto strany mají sporné, avšak rovnoprávné procesní postavení a v jejich věci rozhoduje nestranný soud. Procesní rovnoprávnost těchto dvou stran podle Jelínka spočívá ve stejném právu podávat návrhy, vyjadřovat se k návrhům a tvrzením druhé strany, klást vyslýchaným otázky, vyjadřovat se k důkazům, nabízet důkazy prokazující svá tvrzení a také důkazy provádět. Ačkoliv je postavení státního zástupce na straně žalobce sporné se stranou obžaloby, nesmí státní zástupce působit pouze jednostranně. Jeho úkolem je přispívat k objektivnímu objasnění skutku, tudíž musí upozorňovat také na skutečnosti svědčící ve prospěch obviněného a nabízet o nich důkazy, protože povinností obžalovaného není

⁸⁸ Ustanovení § 12 odst. 8 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

dokázat, že skutek nespáchal. Státní zástupce může vzít obžalobu v průběhu hlavního líčení zpět pouze v případě, neodebral-li se soud k závěrečné poradě a netrval-li obžalovaný na pokračování. Rozhodující funkci mezi oběma stranami plní soud odpovídající za úplné a správné zjištění skutkového stavu a následné zákonné rozhodnutí v projednávané věci. Rozhodnutí v hlavním líčení činí senát nebo samosoudce. Policejní orgán v této fázi zůstává v pozadí a jeho činnost je aktivována pouze v případě, že jej předseda senátu pověří opatřením důkazu, předvedení osoby nebo doručení písemnosti.⁸⁹

Příprava hlavního líčení je neopomenutelná z důvodu, aby bylo dosaženo účelu trestního řízení, byl zajištěn jeho řádný průběh a bylo možné věc projednat a rozhodnout bez odročání. Zvláštní pozornost je věnována vazebním věcem, které je nutno projednat přednostně s důrazem na požadavek rychlosti. V rámci přípravy hlavního líčení je doručena opis obžaloby do vlastních rukou obžalovanému, jeho obhájci, zákonnému zástupci v případě omezení svéprávnosti, poškozenému, je-li znám jeho pobyt nebo sídlo a zúčastněné osobě, je-li učiněn návrh na zabránění věci, která jí náleží, a to nejpozději s předvoláním k hlavnímu líčení spolu s vyrozuměním o něm. Obžalovaný musí být s doručením opisu obžaloby upozorněn, že má právo se ve stanovené lhůtě vyjádřit ke skutečnostem obsaženým v této žalobě. Může se tedy vyjádřit ke skutečnostem, zda se cítí být vinen či nevinný spácháním toho kterého skutku uvedeného v obžalobě a z jakých důvodů, zda má zájem uzavřít dohodu o vině trestu, zda chce prohlásit svou vinu v hlavním líčení, zda souhlasí s popisem skutku, jeho právní kvalifikací a s navrženým trestem nebo ochranným opatřením, zda některé skutečnosti považuje za nesporné. O důsledcích spojených s těmito vyjádřeními musí být obžalovaný poučen. Předseda senátu nebo samosoudce poučí obžalovaného také o tom, že vyjádření k obžalobě,

⁸⁹ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. s. 366. ISBN 978-80-7380-677-4

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. s. 612–615. ISBN 978-80-7502-550-0.

ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČTA. *Trestní právo procesní*. 4., přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 577. ISBN 978-80-7400-496-4.

Ustanovení § 203 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

Ustanovení § 183 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

Ustanovení § 196 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

nejde-li o doznání nebo o prohlášení viny, za něj může učinit i jeho obhájce, a to i když se hlavní líčení koná v jeho nepřítomnosti. Využitím těchto institutů je podporována rychlost a hospodárnost trestního řízení, stejně jako využitím institutu náhradního soudce, který je uplatňován ve složitých a výhledově dlouhotrvajících řízeních. Strana obhajoby musí být také vyzvána, aby včas sdělila návrhy na provedení dalších důkazů u hlavního líčení a uvedla okolnosti, které mají být těmito důkazy objasněny. Zašle-li obžalovaný vyjádření k obžalobě, předseda senátu je doručí státnímu zástupci.⁹⁰

Hlavní líčení je konáno zásadně veřejně. Účelem je výchovné působení na širokou veřejnost, proto je místo konání hlavního líčení vybíráno s ohledem na to, kde byl trestný čin spáchán. Veřejnost může být vyloučena z celého nebo jen z části hlavního líčení v případech, že by veřejným projednáním byly ohroženy utajované informace, mravnost, nerušený průběh jednání, bezpečnost nebo jiný důležitý zájem svědků. Vystupuje-li před soudem osoba dle § 102a odst. 1 Trestního řádu bez utajení totožnosti nebo podoby, veřejnost se vyloučí vždy. O vyloučení veřejnosti rozhoduje soud usnesením, které musí být veřejně vyhlášeno. Veřejně musí být vždy vyhlášen také rozsudek.⁹¹

Hlavní líčení se koná za stálé přítomnosti všech členů senátu, zapisovatele a státního zástupce. V případech, kdy lze spolehlivě rozhodnout a dosáhnout účelu trestu může se hlavní líčení konat i bez přítomnosti obžalovaného. A to v případech, byla-li obžalovanému včas a řádně doručena obžaloba, byl-li obžalovaný ke skutku, který je předmětem obžaloby, již dříve vyslechnut, bylo-li dodrženo ustanovení o zahájení trestního stíhání a byl-li obviněný upozorněn na možnost prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění vyšetřování. Obžalovaný musí být v předvolání k hlavnímu líčení poučen o následcích nedostavení se. Přítomnost obžalovaného či jiných osob může být zprostředkována i skrze videokonferenční zařízení. V nepřítomnosti

⁹⁰ Ustanovená §198 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017.s. 367-368. ISBN 978-80-7380-677-4.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 612-615-617. ISBN 978-80-7502-550-0.

⁹¹ Ustanovení § 199 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění. Ustanovení § 200 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

obžalovaného nelze konat hlavní líčení, je-li obžalovaný ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody nebo jde-li trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let. V případě nutné obhajoby nelze hlavní líčení konat bez přítomnosti obhájce. Nepřítomnost obžalovaného před soudem způsobuje omezení uplatnění práv obhajoby, což vede k narušení kontradiktornosti řízení.⁹²

Přítomnost osob u hlavního líčení je zajišťována předvoláním k hlavnímu líčení, nebo vyzovem o něm. Předvolání se zasílá ve lhůtě alespoň pěti pracovních dnů ode dne hlavního líčení obžalovanému, svědkům a znalcům. Lhůtu lze zkrátit jen s jejich souhlasem, a v případě obžalovaného je zapotřebí nejen souhlas, ale i jeho dostavení se k hlavnímu líčení a výslovné zažádání o provedení tohoto líčení. Nedostaví-li se předvolané osoby k hlavnímu líčení, je-li jejich přítomnost nutná, mohou být předvedeny nebo jim může být uložena pořádková pokuta. Ostatním osobám, z nichž u hlavního líčení je nutná přítomnost státního zástupce, a při nutné obhajobě i obhájce, se zašle vyzovnění o hlavním líčení. Přítomnost obhájce a státního zástupce je vynucována kárným postihem dle § 66 odst. 3 Trestního řádu.⁹³

Hlavní líčení je předseda senátu povinen nařídit bez zbytečných průtahů ve lhůtě tří týdnů od podání obžaloby k okresnímu soudu a ve lhůtě tří měsíců od podání obžaloby ke krajskému soudu jako soudu prvního stupně. Předseda senátu stanoví den hlavního líčení s ohledem na lhůtu určenou k přípravě na hlavní líčení.⁹⁴

Za průběh hlavního řízení, jenž je rozčleněn do několika časově a logicky navazujících fází, zodpovídá předseda senátu. Tyto fáze jsou označovány jako počátek hlavního líčení, dokazování v hlavním líčení, závěr hlavního líčení

⁹² Ustanovení § 202 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 617-619. ISBN 978-80-7502-550-0.

⁹³ Ustanovení 198 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 617-619. ISBN 978-80-7502-550-0.

⁹⁴ Ustanovení §181 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 617-620. ISBN 978-80-7502-550-0.

a rozhodnutí soudu v hlavním líčení. Takto chronologicky jsou fáze uvedeny v ustanovení § 205 až § 230 Trestního řádu.⁹⁵

V počáteční fázi hlavního líčení předseda senátu nejprve zahájí hlavní líčení tím, že sdělí věc, která bude projednávána, jméno obžalovaného a právní kvalifikaci skutku. Následně předseda senátu ověří přítomnost osob předvolaných k hlavnímu líčení nebo o něm vyrozuměných a zjistí jejich totožnost i to, zda byla dodržena lhůta k jejich přípravě. Jestliže vyjde najevo, že se některá z předvolaných stran nedostavila, rozhodne soud o provedení hlavního líčení bez její přítomnosti, nebo o odročení. Následně je státní zástupce předsedou senátu vyzván k přednesení obžaloby a uvedení skutečností, které považuje za nesporné. Po přednesení obžaloby je úkolem předsedy senátu zjistit, zda poškozený navrhuje adhezní řízení o náhradě škody. Následně předseda senátu vyzve obžalovaného, aby se vyjádřil ke skutečnostem uvedeným v obžalobě a opětovně ho poučí o možnostech vyjádření se dle ustanovení § 206a Trestního řádu a jeho následcích. Pokud se obžalovaný k těmto skutečnostem vyjádřil již po doručení obžaloby, předseda senátu mu položí otázku, zda setrvává na svém prohlášení nebo zda jej chce změnit. Vyjádření k obžalobě může učinit i obhájce, a to i když se hlavní líčení koná bez přítomnosti obžalovaného. Do kompetencí obhájce však nepatří doznání nebo prohlášení viny. Je-li předseda senátu nakloněný dohodě o vině a trestu, poučí obžalovaného o této možnosti, stejně jako o jejích důsledcích, a následně zjistí stanovisko obžalovaného, státního zástupce, a je-li přítomný, pak i poškozeného. Vyplyne-li z vyjádření obžalovaného a státního zástupce zájem o sjednání této dohody, je hlavní líčení přerušeno na nezbytně dlouhou dobu pro sjednání této dohody nebo je odročeno. V případě, že by byl návrh na sjednání dohody o vině a trestu podán státním zástupcem nebo obžalovaným, předseda senátu tomuto návrhu nemusí vyhovět. Dojde-li ke sjednání dohody o vině a trestu, pak se pokračuje v hlavním líčení přiměřeně k postupu podle ustanovení § 314q a § 314r Trestního řádu. Pokud k této

⁹⁵ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017.s. 369. ISBN 978-80-7380-677-4

dohodě nedojde nebo ji soud neschválí, pokračuje hlavní líčení bez užití těchto ustanovení na podkladě původní obžaloby.⁹⁶

Dokazování, na které je především v soudním stádiu kladen důraz, představuje nejdůležitější a nepostradatelnou část hlavního líčení. Úkolem této fáze je provedení a zhodnocení důkazů. Dokazování v hlavním líčení má oproti přípravnému řízení své zvláštnosti. Důkazy jsou prováděny za účasti a aktivní součinnosti stran, případně přímo stranami. V této fázi je užíváno zásady ústnosti, bezprostřednosti a veřejnosti. Dokazováním si soud tvoří podklad pro objasnění podstatných skutečností a následné rozhodování v hlavním líčení. Proto mu náleží výsada určovat, jakými důkazními prostředky budou objasňovány okolnosti důležité pro zjištění skutkového stavu a jakým způsobem je bude hodnotit. Důkaz provedený nezákonným způsobem nelze před soudem využít. Trestní řád ukládá, aby byl ve fázi dokazování prvotně proveden výslech obžalovaného k obsahu obžaloby. Pokud se jedná v nepřítomnosti obžalovaného, obžalovaný odmítne vypovídat anebo se při hlavním líčení objeví podstatné rozpory mezi jeho dřívější výpovědí, přečte se během hlavního líčení protokol o dřívější výpovědi obžalovaného. Tento protokol však musí být proveden zákonným způsobem po sdělení obvinění. Posloupnost provedení dalších důkazů je v kompetenci soudu, který v tomto ohledu přihlíží k povaze případu a k taktickému plánu dokazování, neboť to, jaké důkazy soud provede a jak je zhodnotí, se přímo odráží ve výsledku rozhodnutí. Obžalovaný musí být po provedení každého důkazu dotázán, zda se k němu chce vyjádřit, a jeho vyjádření se zapíše do protokolu. Státní zástupce, obžalovaný, jeho obhájce, opatrovník, zúčastněná osoba, poškozený a jejich zmocněnci mohou se souhlasem předsedy senátu klást vyslýchaným otázky, a to zpravidla tehdy, když předseda senátu své dotazy skončil a členové senátu už nemají otázek. Dále pak státní zástupce, obžalovaný a jeho obhájce mohou žádat, aby jim bylo umožněno provést důkazy, zejména výslech svědka nebo znalce. Po provedení

⁹⁶ Ustanovení § 205, § 206, § 206a, § 206b zákona č. 141/1961 Sb., o *trestním řízení soudním*, v posledním znění.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 624-627. ISBN 978-80-7502-550-0.

NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017.s. 370. ISBN 978-80-7380-677-4.

všech důkazů zjistí předseda senátu, zda strany nečiní návrhy na doplnění dokazování. Nemají-li strany další důkazní návrhy nebo bylo-li rozhodnuto, že další důkazy se již nebudou provádět, prohlásí předseda senátu dokazování za skončené.⁹⁷

Po skončení dokazování udělí předseda senátu slovo k závěrečným řečem. Závěrečná řeč je řečnickým vystoupením stran k vyjádření vlastního postoje, který je přednášen za účelem ovlivnění soudu v jeho rozhodování. Předseda senátu může závěrečnou řeč přerušit jen v případě, vybočuje-li z rámce projednávané věci, a to zřejmě. Obhájce obžalovaného, popřípadě obžalovaný mluví vždy poslední a během tohoto projevu nesmějí být obžalovanému kladeny žádné otázky. Shledá-li soud při závěrečné poradě nebo po závěrečné řeči, že je třeba doplnit dokazování, učiní tak v pokračujícím hlavním líčení, po kterém vždy musí znovu následovat prostor k závěrečným řečem s posledním slovem obžalovaného.⁹⁸

Rozsah, forma i obsah rozhodnutí soudu vychází z podané obžaloby, z žalobního návrhu a ze skutkového podkladu zjištěného dokazováním. Je-li rozhodnuto ve věci samé, jedná se o rozhodnutí meritorní povahy. Toto rozhodnutí představuje po nabytí právní moci překážku věci rozhodnuté.⁹⁹ Způsoby, kterými lze v hlavním líčení rozhodnout, jsou uvedeny v přehledu podle Jelínka, viz. příloha č. 2.¹⁰⁰ Nebude-li věc vrácena státnímu zástupci, rozhodne soud rozsudkem, zda se obžalovaný uznává vinným nebo zda se obžaloby zprošťuje.¹⁰¹

⁹⁷ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ, Tomáš GRIVNA a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019.s. 540-546. ISBN 978-80-7598-306-0.

NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017.s. 371-372. ISBN 978-80-7380-677-4.

Ustanovení § 214 až § 216 zákona č. 141/1961 Sb., o *trestním řízení soudním*, v posledním znění.

⁹⁸ Ustanovení § 216 – § 217 zákona č. 141/1961 Sb., o *trestním řízení soudním*, v posledním znění.

⁹⁹ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ, Tomáš GRIVNA a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019.s. 550. ISBN 978-80-7598-306-0.

NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017.s. 373-374. ISBN 978-80-7380-677-4.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 649. ISBN 978-80-7502-550-0.

¹⁰⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 651. ISBN 978-80-7502-550-0.

¹⁰¹ Ustanovení § 225 zákona č. 141/1961 Sb., o *trestním řízení soudním*, v posledním znění.

Opravným prostředkem proti rozsudku soudu prvního stupně je odvolání, které má odkladný účinek. Lhůta pro odvolání je osm dní od doručení opisu rozsudku a podává se u toho soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje. Nesplňuje-li podané odvolání požadované náležitosti obsahu, je nutno tyto vady na výzvu předsedy senátu odstranit do pěti dní. Nemá-li obžalovaný obhájce, pak do lhůty osmi dnů, jinak bude odvolání odmítnuto. Ve prospěch obžalovaného mohou odvoláním napadnout rozsudek i přímí příbuzní obžalovaného, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh. A je-li obžalovaný omezen na svéprávnosti může odvolání v jeho prospěch podat i jeho opatrovník nebo obhájce, a to i proti jeho vůli. V odvolání musí být přesně odůvodněno, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou mu vytýkány. Odvolání lze vzít slovním prohlášením zpět. Obžalovaný se může odvolání také výslovně vzdát. Jakmile uplyne lhůta pro podání odvolání a lhůta k odstranění vad, předseda senátu doručí opis odvolání s odůvodněním všem ostatním stranám a předloží spis odvolacímu soudu. O odvolání proti rozsudku prvního stupně rozhoduje nadřízený krajský soud.¹⁰²

6.1 Práva obžalovaného

Z ustanovení § 12 odst. 7 Trestního řádu vyplývá, že k procesnímu postavení obžalovaného se vztahují převážně stejná práva jako k procesnímu postavení obviněného, pokud z povahy věci neplyne něco jiného. Výše uvedený výklad o soudním stádiu jsem se snažila konstruovat tak, aby stručně definoval práva obžalovaného, jež s sebou hlavní líčení přináší. Pro lepší přehlednost budu pokračovat v jejich krátkém shrnutí.

Obžalovaný svým procesním postavením nově nabyl právo na včasné a řádné doručení obžaloby a předvolání k hlavnímu líčení. To znamená, že dle ustanovení § 196 Trestního řádu musí předseda senátu obžalovanému a jeho obhájci doručit opis obžaloby nejpozději s předvoláním k hlavnímu líčení. Tuto metodu společného doručení praxe využívá nejčastěji. Obžalovanému však musí být dle ustanovení § 198 Trestního řádu na přípravu poskytnuta lhůta minimálně

¹⁰² Ustanovení § 245 zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.
Ustanovení § 248 – § 251 zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.

pěti pracovních dnů od doručení předvolání. Opis obžaloby a předvolání mu musí být doručeny dle § 64 Trestního řádu do vlastních rukou. Pokud obžalovaného nelze zastihnout, považují se za nedoručené. Jelikož je nelze doručit fikcí, tak ani není možné vykonat hlavní líčení v nepřítomnosti obžalovaného nepřevzal-li písemnosti do vlastních rukou, neboť by se jednalo o významné zkrácení jeho práv. O následcích nedostavení se k hlavnímu líčení po převzetí předvolání musí být obžalovaný poučen podle § 202 odst. 3 Trestního řádu. Pokud se obviněný nerozhodl hájit se sám nebo se nevzdal obhájce dle § 36b Trestního řádu, musí být opis obžaloby doručen také jeho obhájci.¹⁰³

Na právo vyjádřit se k obžalobě podle § 196 odst. 2 Trestního řádu ve stanovené době musí být obžalovaný upozorněn předsedou senátu již po doručení obžaloby. Obžalovaný tak může navrhnout provedení některých důkazů, vyjádřit se ke skutečnostem uvedeným v obžalobě, zejména ke své vině, dohodě o vině a trestu, popisu skutku, právní kvalifikaci, navrženému trestu nebo může označit některé skutečnosti za nesporné. Tohoto práva znovu nabývá po přečtení obžaloby dle § 206a odst.1 Trestního řádu. V obou případech musí být dodrženo právo obžalovaného na to, aby byl předsedou senátu poučen o následcích takového vyjádření.¹⁰⁴ Někteří obhájci v praxi však tento institut, místo příležitosti přístupu k obžalobě, považují za nepřímou formu donucení či tlaku na obžalovaného, neboť zájem o vyjádření obžalovaného k obžalobě překrývá snaha zákonodárce o zrychlení a zkrácení hlavního líčení

¹⁰³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář* [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. § 196 k odst. 1,3. [cit. 27.11.2022]. ISBN 978-80-7400-465-0. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4yitimk7obtdcojw>

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář* [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. § 198 k odst. 1. [cit. 27.11.2022]. ISBN 978-80-7400-465-0. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4yitimk7obtdcojw>
VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. s. 690. ISBN 978-80-7400-750-7.

¹⁰⁴ Ustanovení §196 odst.3 zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.
Ustanovení § 206a zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.

využitím odklonů trestního řízení. To způsobuje, že vyjádření obžalovaného tak může zabránit hlavnímu líčení.¹⁰⁵

Obžalovanému je dle § 33 Trestního řádu zaručeno právo na obhajobu, zejména prostřednictvím obhájce, který je povinen prosazovat jak práva, tak zájmy obžalovaného, a řídit se jeho pokyny. Obžalovaný, nejedná-li se o nutnou obhajobu, může využít práva hájit se sám, ale to může mít negativní dopad na plné uplatnění jeho práv, pokud je odborně neznalý trestního práva. Rozhodne-li se obžalovaný být pasivní, pak nemůže být nikým nucen k procesní iniciativě.¹⁰⁶ Minimální záruky při uplatňování práva na obhajobu poskytuje čl. 14 odst. 3 v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech¹⁰⁷ nebo čl. 6. odst. 3 v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.¹⁰⁸

K právu být informován o tom, co je obžalovanému kladeno za vinu, se vyjádřil Ústavní soud takto: *„Z ústavněprávního hlediska je zejména podstatné, aby bylo obviněným a jejich právním zástupcům umožněno podrobně argumentovat a předkládat důkazy k prokázání svých tvrzení. Přitom je zřejmé, že právo na obhajobu je složeno z mnoha komponentů, z nichž jedním je bezpochyby právo zaměřovat se přesně a cíleně na to, co je trestně stíhanému v obžalobě kladeno za vinu, a polemizovat s tím. Rozhodnutí také nesmí být pro účastníky řízení překvapivé, vždy jim musí být dána možnost reagovat na provedené důkazy a uplatňovat případné návrhy nebo námítky. Obžalovanému z trestného činu musí být vždy zcela jasné a zřejmé, z jakého jednání je obviňován, aby mohl tímto směrem co nejefektivněji zaměřit svoji obranu.“*¹⁰⁹

Obžalovaný a jeho obhájce mají právo podle § 215 Trestního řádu klást otázky každé vyslychané osobě u hlavního líčení. Po udělení slova předsedou senátu se mohou dotazovat na vše, co považují za důležité, s cílem ovlivnit úvahy soudu. Není však možné klást kapiózní a sugestivní otázky. Právo

¹⁰⁵ VANTUCH, Pavel. Vyjádření obžalovaného k obžalobě po zaslání jejího opisu. *Advokátní deník* [online]. 1.6.2022 [cit. 2022-11-29]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/06/01/vyjadreni-obzalovaneho-k-obzalobe-po-zaslani-jejeho-opisu/>

¹⁰⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 614. ISBN 978-80-7502-550-0.

¹⁰⁷ Vyhláška č. 120/ 1976 Sb., o Mezinárodním Paktu o občanských a politických právech

¹⁰⁸ Sdělení č.209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

¹⁰⁹ Nález ÚS ze dne 4.12.2017, sp. zn. I. ÚS. 645/16

navrhovat a osobně provádět důkazy, zejména výslech svědka nebo znalce, svěřuje straně obhajoby ustanovení § 215 odst. 2 Trestního řádu. Způsob provedení takového důkazu má významný vliv na jeho důkazní hodnotu.¹¹⁰

Obžalovaný má právo, aby se hlavní líčení konalo za jeho stálé účasti. Je-li to pro něj příznivější, může se hlavního líčení účastnit i formou videokonference. Hlavní líčení nebo jeho část je možné provést v některých případech i v nepřítomnosti obžalovaného. Nedostaví-li se obžalovaný bez dostatečné omluvy po řádném a včasném převzetí předvolání k hlavnímu líčení, ačkoliv byl o následcích poučen, provede se hlavní líčení v jeho nepřítomnosti.¹¹¹ Nebo ruší-li obžalovaný pořádek i po předchozí výstraze, pak je usnesením senátu na dobu nezbytně nutnou vykázán ze soudní síně. Stížnost proti tomuto usnesení není přípustná. Jakmile je mu znovu umožněno vstoupit do soudní síně, má dle § 204 Trestního řádu právo na sdělení podstatného obsahu jednání konaného v jeho nepřítomnosti, aby se k němu mohl vyjádřit.¹¹²

Obžalovaný má právo nevypovídat. Podle Vantucha *„Pokud obžalovaný v průběhu přípravného řízení z jakýchkoliv důvodů nevypovídal, potom je v jeho zájmu, aby vypovídal před soudem. Jen tak může ve své výpovědi v hlavním líčení uvádět všechny skutečnosti ve svůj prospěch a vyvracet tvrzení státního zástupce obsažená v obžalobě, za situace, kdy se ke svému obvinění, obsaženému v usnesení o zahájení trestního stíhání, dosud nevyjadřoval.“*¹¹³

Nevyužije-li obžalovaný práva nevypovídat, má právo na provedení výslechu obžalovaného jako prvního důkazu před soudem. To dává obžalovanému možnost rychle reagovat na přečtenou obžalobu, a tím působit

¹¹⁰ Ustanovení § 215 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

Srov. Evropský soud pro lidská práva, ze dne 18.7.2006, sp.zn. 1993/02

Nález Ústavního soudu ze dne 11.3.2003, sp. zn. II. ÚS 662/01.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář* [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. § 215. [cit. 27.11.2022]. ISBN 978-80-7400-465-0. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrll4yitimk7obtdemjv>

¹¹¹ Ustanovení § 202 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. s. 10. ISBN 978-80-7400-750-7.

¹¹² Ustanovení § 204 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

¹¹³ VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. s. 703. ISBN 978-80-7400-750-7.

na soud ve svůj prospěch.¹¹⁴ Obžalovaný by si měl po předchozí poradě s obhájcem svou výpověď k hlavnímu líčení připravit tak, aby rozsah jeho výpovědi odpovídal jeho schopnostem zapamatovat si ho a vypovědět, aniž by si protiřečil. Výpověď u hlavního líčení nemá být doslovným opakováním výpovědi z přípravného řízení, ale zároveň je posuzována jejich shoda i rozpor.¹¹⁵ Výpověď by měla být přednesena formou monologu tak, aby zazněly všechny skutečnosti svědčící ve prospěch obžalovaného.¹¹⁶ Obžalovaný si může v rámci přípravy vypracovat písemné poznámky, které může za podmínek § 93 odst. 1 Trestního řádu použít k nahlédnutí, nesmí je však souvisle číst.¹¹⁷

Obžalovaný má v hlavním líčení dle § 216 Trestního řádu právo na závěrečnou řeč. Po skončení závěrečných řečí má také právo dle § 217 Trestního řádu na poslední slovo, které pronese ještě před tím, než se soud odebere k závěrečné poradě. Během posledního slova mu nesmějí být nikým kladeny žádné otázky.¹¹⁸ Jelikož je výsledkem hlavního líčení rozhodnutí o vině a trestu, je třeba nepodcenit přípravu k hlavnímu líčení, proto by i závěrečná řeč měla být vypracována předem. Řeč může vytvořit i přednést obhájce obžalovaného. V ideálním případě by závěrečná řeč měla vycházet z obžaloby i ze závěrů provedeného dokazování a její přednesení by mělo sledovat nejlepší zájem obžalovaného.¹¹⁹

Poslední možností obžalovaného ovlivnit rozhodnutí soudu je právo posledního slova, které náleží výlučně obžalovanému, nikoliv jeho obhájci.

¹¹⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář* [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. § 207. [cit. 27.11.2022]. ISBN 978-80-7400-465-0. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4yitimk7obtdembx>

¹¹⁵ VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. s. 693. ISBN 978-80-7400-750-7.

¹¹⁶ VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. s. 687-688. ISBN 978-80-7400-750-7.

¹¹⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář* [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. § 93. [cit. 28.11.2022]. ISBN 978-80-7400-465-0. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4yitimk7obtdsmysrov>. Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 14.5.1968, sp. zn 7 Tz 20/68.

¹¹⁸ VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. s. 110-111. ISBN 978-80-7400-750-7.

Ustanovení § 216 – § 217 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

¹¹⁹ VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. s. 700. ISBN 978-80-7400-750-7.

Neznamená to však, že obžalovaný znovu pronese závěrečnou řeč. Ve svém projevu by měl vyzdvihnout ta slova, která si má soud zapamatovat, než se odebere k poradě.¹²⁰

Obžalovaný má dále právo na to, aby se na závěrečném rozhodnutí soudu podílel jen ten soudce, který byl přítomný celému hlavnímu líčení. Aby bylo tohoto práva dosaženo, byl řízen institut náhradního soudce podle § 197 Trestního řádu. Ten umožňuje, aby byl k hlavnímu líčení přibrán větší počet členů senátu, z nichž bude jeden nebo dva soudci či náhradní přísedící. Využití tohoto institutu v případech, kdy lze předvídat, že hlavní líčení zabere delší časový úsek, je praktické, neboť jím lze předcházet náhlým překážkám, jako je například nemoc, a nedochází tak ke zbytečným průtahům.¹²¹

Významným právem obžalovaného je právo na rozhodnutí učiněné nestranným a spravedlivým soudem. „*Státní orgány, zejména pak soudy, jsou povinny respektovat presumpci nevinny ve všech řízeních (...)*“¹²² Není-li tomu tak, pak se nejedná o nestranný soud. Aby tohoto práva bylo dosaženo, musí být plně respektována nejen presumpce nevinny, ale i pravidlo z této zásady vycházející – *In dubio pro reo*. Na obžalovaného je třeba vždy nahlížet jako na nevinného, dokud není jeho vina naprosto nepochybně prokázána a vyslovena pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny na základě zásady materiální pravdy objasnit dané skutečnosti a odstranit veškeré pochybnosti. Ze situace, kdy obžalovaný něco nepopře, nelze dovozovat, že tomu tak ve skutečnosti bylo. V případě, kdy není důkazním řízením dosaženo praktické jistoty o existenci relevantních skutkových okolností, tedy nastanou-li pochybnosti, je nutno rozhodnout vždy ve prospěch obžalovaného, neboť důsledkem uplatnění pravidla *In dubio pro reo* nesmí být zhoršení jeho postavení.¹²³

¹²⁰ VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. s. 701. ISBN 978-80-7400-750-7.

¹²¹ Ustanovení § 197 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář* [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. § 215. [cit. 28.11.2022]. ISBN 978-80-7400-465-0. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4yitimk7obtdcojx>

¹²² Nález Ústavního soudu ze dne 27.1.2016, sp. zn. I. ÚS. 1965/15.

¹²³ KOPECKÝ, Adam. Možnosti obhajoby ve využití zásady *in dubio pro reo* v řízení proti uprchlému. *Epravo* [online]. 26. 1. 2016 [cit. 2022-12-01]. Dostupné

Obžalovaný má také právo podávat opravné prostředky. Řádnými opravnými prostředky v hlavním líčení jsou stížnost směřující proti kterémukoliv usnesení, pokud je podána do tří dnů od oznámení usnesení, odpor směřující proti trestnímu příkazu, podaný do osmi dnů od jeho doručení, a odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, které obžalovaný může podat do osmi dnů pro nesprávnost výroku, jež se ho přímo dotýká, nejde-li o výrok o vině v rozsahu, v jakém soud přijal jeho prohlášení viny. Odvolání lze vzít zpět do doby, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě. Musí o tom však být učiněno výslovné prohlášení. Pokud odvolání ve prospěch obžalovaného bylo podáno jinou osobou, může být vzato zpět jen s výslovným souhlasem obžalovaného.¹²⁴

6.2 Povinnosti obžalovaného

S některými právy obžalovaného, ač je jejich výčet nepoměrně delší, jsou neodmyslitelně spjaty také povinnosti obžalovaného. Obžalovaný je povinen zejména dostavit se na předvolání k hlavnímu líčení a dostatečně se omluvit, pokud mu závažný důvod brání v dostavení se k hlavnímu líčení. Dále je povinen se podrobit procesním úkonům, které jsou předmětem dokazování před soudem. Nepodrobí-li se jim dobrovolně, může k nim být donucován i překonáním odporu, anebo uložením pořádkové pokuty. Povinností obžalovaného je také chovat se ukázněně v soudní síni. Pokud obžalovaný ruší pořádek během hlavního líčení, nebo je-li obava, že by svědek v přítomnosti obžalovaného nevypověděl pravdivě, je obžalovaný povinen strpět vykázaní ze soudní síně na dobu nezbytně nutnou. Pokud chce obžalovaný klást otázky během výslechu, je povinný vyčkat, až předseda senátu a jeho členové skončí své dotazování a udělí mu slovo.¹²⁵

z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/moznosti-obhajoby-ve-vyuziti-zasady-in-dubio-pro-reo-v-rizeni-proti-uprchlemu-100174.html>

Usnesení vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 11. 19981, sp. zn. To 202/98.

¹²⁴ Ustanovení § 245– § 251 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

¹²⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář* [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. § 93. [cit. 28.11.2022]. ISBN 978-80-7400-465-0. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4ytsnrri4yitimk7obtdcmju>
Srov. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 10. 2001, sp. zn. 2 To 123/01.

Oproti právům by se mohlo zdát, že povinností má obžalovaný minimum. Může za to jeho procesní postavení, neboť v této fázi soud ještě pravomocně nerozhodl, a pokud tak neučiní, nelze obžalovanému přičítat vinu, trestat jej ani jinak vynucovat následky za spáchání činu, pro který je řízení vedeno.

7 Odsouzený ve vykonávacím řízení

Vynesl-li soud odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci, mění se procesní označení osoby z obžalovaného na odsouzeného.¹²⁶ Tím se odsouzený dostává do další fáze trestního řízení, kterým je řízení vykonávací.

Vykonávací řízení fakultativně navazuje na předchozí stádia trestního řízení podle toho, zda v nich byl vydán odsuzující rozsudek. Účelem tohoto řízení je realizovat výkon obsahu rozhodnutí, protože samotné vydání rozhodnutí by bez jeho vykonání postrádalo smysl.¹²⁷

Procesní úkony k vykonání trestu odnětí svobody, domácího vězení, obecně prospěšných prací, propadnutí majetku, peněžitému trestu, propadnutí věci nebo náhradní hodnoty, zákazu činnosti, zákazu držení a chovu zvířat, zákazu pobytu, zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, ztráty čestných titulů nebo vyznamenání, ztráty vojenské hodnosti, vyhoštění jsou upraveny v hlavě dvacáté první trestního řádu.¹²⁸

Rozhodnutí vykonává soud, který o věci rozhodl v prvním stupni, výjimečně z důvodu účelnosti a hospodárnosti také okresní soud, v jehož obvodu se trest nebo ochranné opatření vykonává. Při rozhodování o výkonu trestů je dbáno na jejich výchovný účinek. Z toho důvodu by mělo k výkonu trestu dojít ihned, jakmile je rozsudek vykonatelný, a jeho výkon by neměl být přerušován. Výkon trestu musí korespondovat s rozhodnutím soudu. Trestní řád připouští výjimky, kdy je trest odložen, přerušen nebo je od něj podmíněně upuštěno. O podmíněném propuštění z trestu odnětí svobody rozhoduje pouze okresní soud, v jehož obvodu je trest vykonáván.¹²⁹

Ředitel věznice má pouze oprávnění navrhnout podmíněné propuštění odsouzeného, nikoliv o něm rozhodnout. Kontrolu zákonnosti během

¹²⁶ Ustanovení § 12 odst. 9 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

¹²⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 836. ISBN 978-80-7502-550-0.

¹²⁸ Ustanovení § 52 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění.

¹²⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021.s. 836-854. ISBN 978-80-7502-550-0.

FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ, Tomáš GŘIVNA a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 816-817. ISBN 978-80-7598-306-0.

Ustanovení § 315 – § 362 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

prováděného výkonu trestu zjišťují orgány zařízení, jež je určeno k výkonu trestu odsouzeného, a dozor nad právními předpisy provádí krajský státní zástupce. Na výkonu trestu odnětí svobody se podílí zejména Vězeňská služba postupující dle zákona č. 555/1992 Sb. O Vězeňské službě a justiční strážci České republiky. Nad alternativními tresty pak provádí dohled Probační a mediační služba opírající se o zákon 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.¹³⁰

7.1 Práva odsouzeného

I přesto, že na odsouzeného již neplatí presumpce neviny, protože bylo rozhodnuto o trestu za spáchaný čin, jehož výkon má vést k nápravě pachatele a k ochraně společnosti, disponuje odsouzený právy podle zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.

Vykonávacímu řízení vládne zásada humánnosti, která se promítá také do výkonu trestu. Výkonem trestu musí být respektována lidská důstojnost a zároveň musejí být omezovány škodlivé účinky zbavení svobody. S odsouzenými se musí vždy jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví. Zároveň mají být podporovány jejich postoje a dovednosti, které odsouzeným pomohou k navrácení do společnosti a umožní jim soběstačný život.¹³¹

Práva odsouzených jsou si rovny. Každý má právo na poskytování pravidelné stravy, lůžko, prostor pro ukládání osobních věcí, oblečení odpovídající klimatickým podmínkám, osmihodinovou dobu pro spánek, potřebnou dobu k osobní hygieně a k úklidu, stravování, přiměřené osobní volno, jednohodinovou vycházku a na zdravotní péči.¹³²

Odsouzený má také právo přijímat a odesílat na své náklady písemná sdělení, použít telefon pro kontakt s blízkou osobou nebo svým obhájcem v době

¹³⁰ Ustanovení § 331 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky, v posledním znění.

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, v posledním znění.

¹³¹ Ustanovení § 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v posledním znění.

¹³² Ustanovení § 15 – § 16 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v posledním znění.

vymezené vnitřním řádem věznice a přijímat návštěvy v čase pro to určeném na dobu až 3 hodin v kalendářním měsíci.¹³³

Dále má odsouzený právo na poskytnutí duchovní péče a uspokojení kulturních potřeb a také na to, aby bylo přihlédnuto k jeho náboženským a kulturním tradicím, které se týkají stravy. Za účelem uspokojení těchto potřeb si smí na své náklady objednat literaturu, která není součástí vězeňské knihovny. Jinak odsouzenému musí být umožněno bezplatně si z vězeňské knihovny půjčovat publikace stejně jako společenské hry, které jsou ve věznici k dispozici pro hraní.¹³⁴

Odsouzený ve věznici může nakupovat potraviny, věci osobní potřeby a věci pro zájmovou a vzdělávací činnost. Balíček s potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg může přijmout dvakrát do roka. V případě, že jsou odsouzenému zaslány peníze, převedou se s jeho vyrozuměním na jeho účet zřízený věznicí.¹³⁵

Odsouzený má právo podávat stížnosti a žádosti orgánům kompetentním k jejich vyřízení. Během výkonu trestu jsou odsouzeným upřena některá práva a svobody, jejichž vykonávání odsouzeným by bylo v rozporu s účelem trestu.¹³⁶

Odsouzení jsou omezeni na soukromí, svobodě pohybu, zachování listovního tajemství a na právu svobodné volby povolání. Odsouzeným nepřísluší právo na stávku, sdružovat se ve spolcích, zakládat odborové organizace, podnikat, provozovat jinou hospodářskou činnost. Dále právo na svobodné volby poskytovatele zdravotních služeb a zdravotního zařízení a právo zakládat politické strany nebo vykonávat veřejné funkce.¹³⁷

V tomto stádiu již jde o osobu, které bylo páčání trestné činnosti prokázáno. Přesto je seznam práv delší, než bych si představovala. Právo

¹³³ Ustanovení § 17 – § 19 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v posledním znění.

¹³⁴ Ustanovení § 20 – § 22 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v posledním znění.

¹³⁵ Ustanovení § 23 – § 25 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v posledním znění.

¹³⁶ Ustanovení § 26 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v posledním znění.

¹³⁷ Ustanovení § 27 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v posledním znění. Práva odsouzených. *Eprávo* [online]. 22.8.2001. ID: 12189 [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/prava-odsouzenych-12189.html?fbclid=IwAR2QuKEIDmRilfi-Z16i10shLnhezT0_o7qhvdOCF-doia99_rZRNekP2E8

na přiměřené osobní volno mi přijde jako zcela neadekvátní vzhledem k postavení, v jakém se odsouzený nachází. Můj názor velmi ovlivnilo sdělení recidivisty, který mi popsal, že trest odnětí svobody po svých zkušenostech vnímá jako pobyt v internátním zařízení střední školy, což považuji za silně nedostačující.

7.2 Povinnosti odsouzeného

Oproti předchozím stádiím trestního řízení zde povinnosti odsouzeného významně zesilují. Odsouzený je povinen zejména dodržet a vykonat uložený trest. Během dohledu Probační a mediační služby nad alternativními tresty je odsouzený povinen dodržovat probační plán, podmínky dohledu, součinnost s probačním úředníkem a omezení uložená soudem.¹³⁸

Ve výkonu trestu odnětí svobody je odsouzený povinný dodržovat stanovený pořádek a kázeň, plnit pokyny a příkazy zaměstnanců Vězeňské služby, kteří dohlíží na řádný výkon stanoveného trestu. Pokud není dočasně neschopný práce nebo zdravotně nezpůsobilý, a práce mu byla přidělena, je povinen pracovat.¹³⁹

Odsouzený je povinen šetrně zacházet se svěřenými věcmi, nepoškozovat cizí majetek, dodržovat zásady slušného chování a opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Dále je odsouzený povinen podrobit se osobní prohlídce, lékařské prohlídce a opatřením hygienické služby, umožnit kontrolu osobních věcí, strpět identifikační úkony, hlásit nemoc nebo zranění, oznámit okolnosti, které mohou vážně ohrozit bezpečnost, dodržovat zásady hygieny, oznámit zdanitelné příjmy, odevzdat věci, jejichž držení je v rozporu s účelem trestu, uhradit náklady na zdravotní služby, které jsou poskytovány nad rámec zdravotního pojištění, oznámit věznicí jméno právního zástupce, oznámit změnu zdravotní pojišťovny a změnu osobních či rodinných údajů, podrobit se k vyšetření na přítomnost návykové látky, stejně jako se podrobit opatřením, která jsou nezbytná k potlačení výroby, držení nebo zneužívání

¹³⁸ Ustanovení § 350k zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

¹³⁹ Ustanovení § 29 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v posledním znění.

návykových látek, dodržovat zákaz kouření na místech, kde je to zakázáno, a dodržovat noční klid.¹⁴⁰

Odsouzeným je zakázáno navazovat styky s jinými osobami, než jim zákon dovoluje, vyrábět, přechovávat a konzumovat alkohol, přechovávat tiskoviny propagující nesnášenlivost a extremismus, hrát hazardní hry, tetovat sebe nebo jiné, předstírat poruchu zdraví nebo své zdraví úmyslně poškozovat a bez souhlasu prodávat, směňovat nebo darovat věci, které má ve věznici. Zároveň je odsouzený povinen uhradit náklady spojené s výkonem trestu.¹⁴¹

Přestože se výčet povinností oproti předchozím stádiím trestního řízení významně rozšířil, považuji ho za nedostatečný a výkon trestu velmi mírný.

¹⁴⁰ Ustanovení § 28 odst. 1,2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v posledním znění.

¹⁴¹ Ustanovení § 28 odst. 3 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v posledním znění.

8 De lege ferenda

V této kapitole se budu zabývat možnou korekcí Trestního řádu. Ačkoliv je současné podoba Trestního řádu podle mého názoru celkem zdařilá a díky četným novelám také plně funkční a dostačující i ve vztahu k současným trendům vývoje evropského práva, ráda bych upozornila na možné úpravy, nad kterými by bylo vhodné se zamyslet.

Jsem si vědoma toho, že některé návrhy by zahrnovaly jen drobné úpravy, kdežto jiné by žádaly převratné změny se zásahem do organizačních struktur, což by v systému našeho práva bylo celkem obtížné.

Má praxe je velmi krátká a striktně omezená na fázi prověřování v přípravném řízení, mohu tedy vycházet jen z mála osobních zkušeností, které jsem za dobu svého působení u Policie České republiky získala. Zbytek poznatků jsem nucena čerpat ze studia pramenů trestního práva. Pro návrhy de lege ferenda tedy použiji své názory a poznání získané tvorbou této práce v kombinaci s dostupným přesahem do policejní praxe. Dále budu hledat inspiraci k některým závěrům v přednášce pana profesora Šámala na téma rekodifikace trestního řádu.¹⁴²

Při této příležitosti bych ráda vyzdvihla problematiku dokazování před soudem v souvislosti s úkony prověřování v přípravném řízení, neboť z pozice orgánu činného v trestním řízení se neztotožňuji s procesní nevyužitelností těchto úkonů ani s jejich opakováním v průběhu vyšetřování. Ač by se tak nemuselo zdát, je tento problém úzce spjat s procesním postavením osoby, proti které se trestní řízení vede, zejména pak s jejím právem na obhajobu v přípravném řízení. Vnitrostátní právo zahrnuje velmi propracovaný a rozšířený systém práva obhajoby ve všech částech trestního řízení, včetně řízení přípravného. Jak již bylo zmíněno, přípravné řízení je mimosoudní fází trestního řízení, která je rozdělena na část prověřování a část vyšetřování. V první části se však podezřelému nedostává celé šíře obhajovacích práv jako je tomu u obviněného v části druhé.

¹⁴² Přednáška s profesorem Šámalem – rekodifikace trestního řádu. In: Youtube [online].15.3.2017 [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=2fSmi_dHAE4

Rozdělení přípravného řízení, a s tím spojená vysoká formálnost, je podle mého názoru příčinou tohoto problému. Tedy troufla bych si navrhnout sloučení obou částí přípravného řízení, aby nedocházelo k duplicitě prováděných úkonů, což vnímám jako zdlouhavé, neekonomické a neefektivní. Vycházím z přesvědčení, že například prvotní výpověď svědka, byť zpracovaná na úřední záznam, by měla být připuštěna k provedení důkazu před soudem, aniž by bylo nutné svědka znovu přeslychat po zahájení trestního stíhání, neboť paměťová stopa svědka je během prvotního výslechu, narozdíl od těch pozdějších, ještě čerstvá a pravděpodobně také na takového svědka ještě nebylo nikým působeno. Takový postup shledávám jako hospodárný, etický a ohleduplný, zejména jedná-li se o zvláště ohroženou oběť.

Částečné řešení tohoto problému bych nacházela v úpravě § 164 odst. 4 Trestního řádu, týkajícího se obhajoby, kde by stačilo vynechat, že policejní orgán na návrh obviněného provede úkon znovu. Jádrem dokazování je hlavní líčení, kde obžalovaný má právo klást otázky a vyjadřovat se k provedeným důkazům dle § 214 Trestního řádu, proto bych považovala za vhodné pouze poučit obviněného o jeho právu domáhat se osobního výslechu svědka v řízení před soudem.¹⁴³ Vzhledem k právu na seznámení se spisem má obviněný dostatek prostoru k tomu, aby prostudoval úkony provedené policejním orgánem, a aby si ještě před zahájením hlavního líčení připravil jak otázky, tak své vyjádření k těmto úkonům.

Komplexní řešení tohoto problému by nabízelo sloučení obou částí přípravného řízení v jednotný celek. Avšak pak by nastala otázka, zda jeho formálnost zmírnit, nebo ji naopak od samého počátku zpřísnit a zaměřit se na zprocesnění některých institutů. Taková změna by se ale naléhavě musela odrazit také v korekci rozložení práva na obhajobu v průběhu trestního řízení. Konkrétně v § 165 Trestního řádu by muselo dojít k zásadním změnám. Mám za to, že pokud by bylo obžalovanému umožněno klást otázky a vyjádřit se k úkonu až v hlavním líčení dle § 214 Trestního řádu, nedošlo by ke kolizi

¹⁴³ Ustanovení § 164 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v posledním znění.

s mezinárodním právem.¹⁴⁴ Právo na obhajobu je neopomenutelné ve všech fázích trestního řízení, ale v jednotlivých fázích lze upravovat jeho intenzitu dle směrnic evropské unie. Proto každý členský stát používá trochu odlišnou právní úpravu.¹⁴⁵

Velmi zajímavé by mi přišlo také pořizování zvukového a obrazového záznamu při výslechu v přípravném řízení, které by sloužilo k ochraně zájmů vyslýchaného a také k získání větší důvěryhodnosti úkonu za účelem jeho pozdějšího upotřebení v hlavním líčení.¹⁴⁶

Hledání inspirace v trestním řízení Spolkové republiky Německo by mohlo být označováno za velký krok zpět, ale zaujala mě rychlost, pružnost a neformálnost vyšetřování tamní policie, neboť úkony provedené v přípravném řízení, které obsahuje pouze fázi vyšetřování, jsou procesně plně využitelné v další fázi řízení, což podle mého názoru pozitivně ovlivňuje množství spisového materiálu, přehlednost jeho obsahu a tím pádem také celkovou délku trestního řízení.¹⁴⁷

Také kladně hodnotím přístup německého trestního práva k případům, kdy se pachatel policistům dozná ke spáchání trestného činu, ale při pozdějším výslechu svou výpověď změní nebo odmítne vypovídat. Policisté o této skutečnosti mohou vyhotovit záznam a před soudem vypovídat jako svědci.¹⁴⁸

Toto však právo České republiky neumožňuje, neboť Ústavní soud se vyjádřil takto: „... podle § 89 odst. 2 TrŘ nic nebrání tomu, aby byl určitý policista vyslechnut jako svědek v rámci objasňování případu, jehož šetření či vyšetřování se zúčastnil, avšak současně uznal, že toliko potvrzení doznání obviněného

¹⁴⁴ Čl. 6 sdělení č. 209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, v posledním znění.

¹⁴⁵ REPÍK, Bohumil. Advokát ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dokončení). Bulletin advokacie [online]. 2002 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgjpweyk7geyv6mjsl5zv6mjs&groupIndex=0&rowIndex=0>

¹⁴⁶ Ustanovení § 58a, § 136 Strafprozessordnung BGBI 1074/1987, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁷ Strafprozessordnung BGBI 1074/1987, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁸ SVATOŠ, Roman. POSTAVENÍ NĚMECKÉ POLICIE A ČESKÉ POLICIE V TRESTNÍM ŘÍZENÍ. *Trestněprávní revue* [online]. 2013, s. 202 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrnpxi4s7hfpxgxzsgaza&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search-facets>

ze strany policisty nemůže dost dobře obstát jako řádný procesní podklad pro odsouzení.“¹⁴⁹

Problém nastává tehdy, jsou-li policisté jediným subjektem, který je schopen podat bezprostřední informace z místa trestného činu, ale jejich sdělení obsažená v úředních záznamech, nemají důkazní hodnotu.¹⁵⁰ Z mého pohledu podléhá policejní orgán v České republice velmi vysoké kontrole a je velmi dbáno především na formálnost jeho postupu, přesto mám pocit, že slovo policejního orgánu je stále více znevažováno. Zastávám názor, že pokud může mít hodnotu důkazu výslech náhodného svědka nebo recidivisty, který nemusí mluvit pravdu, pak by tuto váhu měl mít i úřední záznam sepsaný policistou nebo výslech o něm provedený. Nepovažuji to nijak za zkrácení práv osoby, proti které se trestní řízení vede, nýbrž za rovnost zbraní, která symbolizuje kontradiktorní proces.

Z výše uvedených důvodů považuji úpravu trestního práva procesního Spolkové republiky Německo za přívětivější. Obhajoba by mohla namítat opak, ale stále jsem přesvědčena, že jde především o objasnění spáchaného trestného činu než o hledání způsobů, jak se vyhnout zodpovědnosti.

Dále bych se pozastavila u problému doručování písemností do vlastních rukou dle ustanovení § 64 Trestního řádu. Živě si vzpomínám na své nedávné rozhořčení, kdy osoba, proti které se trestní řízení vedlo, záměrně nepřebírala poštu. Přebrat takto důležitou písemnost by podle mne mělo být ve vlastním zájmu každého. Nemyslím, že by bylo tak obtížné či dokonce nemožné v dnešní době, kdy perfektně funguje elektronická komunikace, vyzoomět orgány činné v trestním řízení o adrese aktuálního pobytu, uvést používané telefonní číslo nebo písemnost převzít prostřednictvím elektronické datové schránky. Myslím, že kdyby nepřevzetí písemnosti netvořilo prokazatelnou výhodu pro osobu, proti

¹⁴⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 14.5.2008, sp. zn. II. ÚS. 2014/07
REPÍK, Bohumil. Advokát ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dokončení). *Bulletin advokacie* [online]. 2002, s.12 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgjpweyk7geyv6mjsl5zv6mjs&groupIndex=0&rowIndex=0#>

¹⁵⁰ ŠLITROVÁ, Kristýna a Marek NETÁHLO. Důkazní přípustnost výslechů zasahujících příslušníků policejního orgánu. *Eprávo* [online]. 15.6.2022 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dukazni-pripustnost-vyslechu-zasahujicich-prislusniku-policejního-organu-114811.html>

kteře se trestn řízení vede, projevila by tato osoba zcela jinou snahu o převzetí této písemnosti. Jsem přesvědčena, že přetransformování tohoto práva na doručení písemnosti do vlastních rukou v povinnost k převzetí této písemnosti pod pohrůžkou postihu za nesplnění této povinnosti, by mělo pozitivní vliv na průtahy trestního řízení. Také bych považovala za adekvátn, aby po určité lhůtě a po nerespektování opětovné výzvy k vyzvednutí, byla tato písemnost považována za doručenu.

Průtahy trestního řízení jsou obecně považovány za velký problém. U složitějších případů však dochází k velmi zdlouhavému procesu. S tím je však nutno počítat, neboť délka řízení se natahuje úměrně tomu, jak rostou požadavky na jeho kvalitu a obsah. Pokud je vyvíjen tlak na dodržování lidských práv, objektivní dokazování a vysokou formálnost, musí být počítáno s tím, že se to odrazí právě v rychlosti trestního řízení. Jestliže se strana obhajoby rozhodne na svou ochranu uplatnit veškerá svá práva, logicky to zabere více čas, což nelze této straně vytýkat. Ovšem není vhodné, aby strany svých práv zneužívaly a záměrně tím způsobovaly průtahy.

Na průtahy v trestním řízení navazuje zákon o odpovědnosti za škodu způsobenu při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.¹⁵¹ Na základě tohoto zákona může osoba, proti které bylo vedeno trestní řízení ukončené zprošřujícím rozsudek v její prospěch, uplatňovat náhradu škody za náklady vynaložené na obhajobu v průběhu trestního řízení. V tomto ohledu není přípustné, aby využití práva nevypovídat způsobilo této osobě újmu v trestním řízení, a je nutné této osobě náhradu uznat.¹⁵² Problém tedy vidím v tom, že v souvislosti s důsledky uplatnění tohoto procesního práva nezřídka dochází k nároku na náhradu škody, a to vede k vysokým, mnohdy se vůči jedné osobě opakujícím, nákladům státu. Proto si myslím, že je u přiznávání náhrady škody nutné zohlednit veškerá procesní práva a k hodnocení přiměřené délky přistupovat podle judikátů ESLP individuálně.¹⁵³

¹⁵¹ Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenu při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, v posledním znění.

¹⁵² Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 29.4.2009, sp. zn. 25 Cdo 2/2007.

¹⁵³ Srov. Rozsudek ESLP, Havelka proti České republice, ze dne 2.11.2004, č.76343/01.

Za skvělého pomocníka, pro zrychlení trestního řízení v jednodušších věcech, považuji zkrácené přípravné řízení. Proto si myslím, že je třeba vyvinout dostatečné úsilí a co nejvíce případů, u kterých to lze, takto projednat. Pro využití institutu zkráceného přípravného řízení je třeba dodržet podmínky obsahující určité lhůty, díky kterým toto řízení dosahuje své rychlosti, což činí jeho výhodou. Proto mi přijde možnost prodloužení zkráceného přípravného řízení podle § 179f odst. 2 písm. a) Trestního řádu zcela rozporující účel tohoto zdařilého institutu. Navíc se domnívám, že není-li možno dodržet uložené lhůty, mělo by nastat klasické hlavní líčení. Důvodem je, že ve zkráceném řízení není obviněnému poskytnut takový prostor pro uplatnění jeho práv jako je tomu u hlavního líčení.

9 Rekodifikace Trestního řádu

V dlouhých letech přetrvává snaha o rekodifikaci trestního řádu. Trestní řád, jak ho v současné době známe, prošel od roku 1961 mnohými úpravami za účelem vyhovět požadavkům dané doby. Přestože novelizace dokázaly v rámci možností pokrýt aktuální potřeby trestního práva, převládá názor veřejnosti, že by Trestnímu řádu prospěla komplexní změna reflektující současné trendy ve vývoji moderního procesu. Jelikož je požadavkem, aby se při přeměně Trestního řádu nejednalo pouze o kosmetické úpravy, ale o komplexní změny, které by měly zásadní a pozitivní vliv na celý proces trestního řízení, jde o velmi komplikovaný a zdlouhavý proces tvorby takového díla.

K přípravě nového Trestního řádu je pověřena malá a velká komise. Ústavní soudce profesor Šámal předsedá velké komisi, která projednává podklady přijaté od malé komise skládající se ze členů ministerstva spravedlnosti v čele s předsedou, jímž je soudce nejvyššího soudu doktor Jiří Říha. Malá komise představuje pracovní skupinu tvořící znění plánovaných změn trestního zákona.¹⁵⁴

Ačkoliv zabrala tvorba rekodifikace dlouhá léta, konečně se začala rýsovat finální forma znění nového Trestního řádu. Aktuální verze návrhu nového Trestního řádu, platná ke dni 14.10.2022 (dále jen návrh), je dostupná na internetových stránkách justice.cz.¹⁵⁵

Nyní stručně popíši plánované změny, které zahrnuje zmiňovaný návrh. V prvních odstavcích tohoto návrhu najdeme zásadu zákonnosti, presumpce nevin, přiměřenosti a zdrženlivosti, materiální pravdy, rychlého projednání věci, oficiality, vyhledávací, kontradiktornosti řízení a zákazu opakovaného trestního stíhání. Tyto zásady se uplatňují ve všech stádiích trestního řízení, proto jsou

¹⁵⁴ VEBR, Radek. Rekodifikace zrychlí trestní proces. Ekonom.cz: právní rádce [online]. 4. 9. 2020 [cit. 2023-02-10]. ISSN 2787-9380. Dostupné z: <https://pravniradce.ekonom.cz/c1-66811060-rekodifikace-zrychli-trestni-proces>

¹⁵⁵ Rekodifikace trestního práva procesního. Justice.cz [online]. 14.10.2022 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>
Rekodifikace trestního práva procesního: Nový trestní řád (stav k 14. 10. 2022). *Justice.cz* [online]. 14.10.2022 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://justice.cz/documents/12681/729664/nov%C3%BD+trestn%C3%AD+%C5%99%C3%A1d.doc/af836c7c-6fb9-4dbe-88b4-5061aeffa908>
Návrh zákona ze dne 14.10.2022, o *trestním řízení soudním*.

umístěny pod jednotlivá ustanovení přímo v počátku návrhu. Ostatní zásady trestního řízení jsou v návrhu rozptýleny podle jednotlivých stádiích, ke kterým se vztahují. Zcela nově se v ustanovení § 8 návrhu výslovně promítá dlouho očekávaná zásada kontradiktornosti řízení. Ta vyjadřuje právo obviněného na seznámení se s tím, co je mu kladeno za vinu, a na vyjádření se k tomuto spolu s důkazy. Dále hovoří o tom, že strany mají právo důkaz vyhledat, předložit, navrhnout jeho provedení nebo jej v souladu se zákonem provést, klást vyslychaným osobám otázky a vyjádřit se k provedeným důkazním prostředkům a k důkazům z nich vyplývajícím. Nikterak však není přeneseno důkazní břemeno pouze na strany.

Výkladovým ustanovení § 10 návrhu je zamýšleno obohacení trestního kodexu o institut soudce pro přípravné řízení, který by byl pověřen rozhodováním o závažných zásazích do základních lidských práv a svobod v přípravném řízení, o stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce nebo policejního orgánu a jiných úkonech.

Do ustanovení § 52 návrhu jsou seskupena a přehledněji uspořádána obecná práva obviněného. Upravena je pluralita obhájců na maximální počet pět zvolených obhájců. Ustanovení § 52a pak podrobněji upravuje ochranu komunikace obviněného s obhájcem, ale žádné zásadní změny neshledávám.

V rámci posilování práv obviněného zřizuje ustanovení § 54a návrhu nový institut – podpůrce obviněného. Obviněný si podle tohoto návrhu může sjednat smlouvu o nápomoci podle občanského zákoníku schválenou soudem, aby se podpůrce mohl účastnit úkonu prováděného za přítomnosti obviněného.

Podrobněji jsou v návrhu rozebrána také práva obviněného hovořícího cizím jazykem. Podle ustanovení § 11 návrhu platí, že každý, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, má právo na tlumočníka, kterého si obstará na své náklady, nestanoví-li trestněprocesní zákon jinak. Vedení trestního řízení v Českém jazyce je pro orgány činné v trestním řízení zachováno, ale ustanovení dále předkládá, že občan České republiky příslušející k národnostní menšině, která tradičně a dlouhodobě žije na území České republiky, pokud prohlásí, že chce používat jazyk své národnostní menšiny, má právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny. Podle toho

orgán, který vede řízení, přibere soudního tlumočnicka na náklady státu pro přetlumočení obsahu písemnosti, výpovědi nebo jiného procesního úkonu.

I přes drobné, spíše interpretační, úpravy se práva obviněného v trestním řízení oproti současnému nastavení nijak významně nezměnila.

Definice pojmu trestního řízení je uvedena ve výkladovém ustanovení § 10 odst. 2 návrhu a je vyjádřena jako řízení podle trestněprocesního zákona, s výjimkou postupu před zahájením přípravného řízení a úkonů souvisejících s trestním řízením.

Nutno podotknout, že navrhovaná úprava zahrnuje změnu při zahajování přípravného řízení, přičemž je navrhováno, že přípravné řízení se nebude zahajovat úředním záznamem o zahájení úkonů trestního řízení, ale bude zahájeno spíše neformálně dle ustanovení § x6 návrhu, a to prvním úkonem za účelem objasnění a prověření informací důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. Z tohoto ustanovení vyplývá policejnímu orgánu povinnost informovat bez zbytečného odkladu státního zástupce o tom, že provedl první úkon trestního řízení a jaké trestní věci se to týká. Jedná se tedy o snahu jakéhosi odformalizování, kdy místo sepisování formuláře o zahájení úkonů trestního řízení, stačí státního zástupce například jen elektronicky vyrozumět.

Návrh nového trestního řádu dále přináší i některé novinky v průběhu prověřování. Ustanovení § x8 návrhu pojednává o tom, že policejní orgán sepíše záznam o vlastních zjištěních. Tento záznam má sloužit zejména jako podklad pro řízení před soudem obsahující seznam pramenů důkazů a důkazních prostředků, jež mají být vyhledány nebo provedeny. Nelze jej však uplatnit jako důkaz.

Ustanovením § x9 návrhu je řešena problematika označování vyslychaných osob v době, kdy u vyslychané osoby ještě není zcela jednoznačné její postavení, což bývá zejména na počátku přípravného řízení. Podle návrhu nového trestního řádu je vytvořen institut výslechu osoby, který je jediným typem výslechu bez ohledu na to, jaká osoba má být vyslychána.

Za obzvláště důležitou považuji úpravu obsaženou ve druhém odstavci § x9 týkající se osoby, proti které se vede trestní řízení. Neboť ta zakládá, že pokud má být takto vyslechnut podezřelý, není povinen vypovídat, ale cokoliv řekne, může mu být v řízení před soudem za podmínek stanovených

trestněprocesním zákonem předestřeno. Podezřelého je o tomto třeba poučit vždy před zahájením takového výslechu.

Lhůty, podle jichž je policejní orgán povinen skončit prověření přečinu do jednoho měsíce, prověřování zločinu do tří měsíců a prověřování trestných činů, o kterých přísluší rozhodování v prvním stupni krajskému soudu, do šesti měsíců, jsou zakotveny v ustanovení § x11 návrhu.

Podle výkladového ustanovení § x1 návrhu trvá prověřování až do zahájení trestního stíhání nebo do nabytí právní moci rozhodnutí nebo vzniku jiné skutečnosti ukončujících přípravné řízení.

Za část vyšetřování je považován úsek přípravného řízení od zahájení trestního stíhání až do podání obžaloby nebo jiného návrhu, na jehož podkladě se koná řízení před soudem, nebo do nabytí právní moci rozhodnutí ukončujícího přípravné řízení.

Významnou a velmi diskutovanou změnu mající výrazný vliv na práva obviněného obsahuje nové pravidlo pro zahájení trestního stíhání. Podle ustanovení § x17 odst. 2 návrhu se trestní stíhání zahajuje sdělením obvinění, které je třeba učinit nejpozději na počátku prvního výslechu, nikoliv doručením usnesení o zahájení trestního stíhání. Obviněnému, jeho obhájci a státní zástupci pak policejní orgán musí bez zbytečného odkladu doručit opis protokolu o výslechu obviněného obsahující záznam o sdělení obvinění.

Přesto, že i v záznamu o sdělení obvinění musí být popsán skutek, ze kterého je osoba obviněna a musí obsahovat právní kvalifikaci trestného činu, který je v tomto skutku spatřován, postrádá sdělení obvinění, oproti usnesení podle současné právní úpravy, odůvodnění. Dále touto změnou přichází obviněný o možnost uplatnění stížnosti, jakožto řádného opravného prostředku. Navrhovaná právní úprava se toto snaží obviněnému kompenzovat ustanovením § x17a návrhu, jímž mu umožňuje žádat o přezkoumání postupu policejního orgánu a odstranění průtahů nebo závad. Zajímavé je, že návrh zákona neomezuje podání žádosti o přezkoumání sdělení obvinění žádnou lhůtou, ale naopak ukládá lhůty státnímu zástupci pro vyřízení této žádosti v případě jejího podání. Státní zástupce je povinen přezkoumat sdělení obvinění do patnácti nebo třiceti dnů podle příslušnosti soudu ke konání řízení v prvním stupni.

Navrhované úpravy zasáhly také lhůty pro skončení vyšetřování. Současný Trestný řád obsahuje lhůty dvou, tří a nejpozději šesti měsíců pro skončení vyšetřování, kdežto předložený návrh uvádí v ustanovení § x21 lhůtu jeden měsíc pro přečiny, tři měsíce pro zločiny a šest měsíců pro trestné činy, ve kterých v prvním stupni rozhoduje krajský soud. Právo na prostudování trestního spisu a podávání návrhů na doplnění vyšetřování, o kterém musí být obviněný a jeho obhájce vyzooměni nejdéle ve lhůtě tří dnů, v návrhu zůstává zachováno.

Dle ustanovení § x22 návrhu může obviněný, který má obhájce, nejpozději při prostudování trestního spisu podávat námítky pro porušení procesních předpisů, jež nelze napravit v řízení před soudem, a musí být poučen o tom, že k později uplatněným námítkám se nepřihlíží.

Paragrafové znění o podání obžaloby prošlo jen lehkými estetickými úpravami, ale význam zůstal zachován. Zajímavější pak je část o řízení před soudem, která nezvykle začíná zásadou ústnosti a bezprostřednosti v ustanovení § y0 návrhu. Dále je v ustanovení § y6 nově uvedena lhůta pro doručení opisu obžaloby, a to nejpozději do 15 dnů od podání obžaloby k soudu. Následně musí být obviněný při doručení opisu obžaloby upozorněn podle ustanovení § y7 návrhu také na to, že má právo vyjádřit se k obžalobě a nově také k tomu, zda požaduje opakování všech nebo některých výsledků dříve vyslechnutých osob v hlavním líčení, nebo zda souhlasí s přečtením protokolů o jejich výslechu. Dále je pak specifikována doba pro sdělení návrhů na provedení dalších důkazů, která je v návrhu označena jako přiměřená lhůta.

Transformací prošlo také předběžné projednání obžaloby, které v návrhu nového trestního řádu nese název přezkoumání obžaloby. Postup přezkoumání obžaloby je uveden v ustanovení § y9 návrhu, podle nějž může předseda senátu vyslechnout obviněného a jinou osobu nebo opatřit potřebná vyjádření a považuje-li to za potřebné, může za tímto účelem provést veřejné zasedání bez účasti ostatních členů senátu.

Pro nařízení hlavního líčení zůstává zachována lhůta alespoň pěti pracovních dnů k přípravě k hlavnímu líčení, přičemž ke zkrácení této lhůty podle ustanovení § y15 postačí souhlas obžalovaného, státního zástupce a obhájce,

narozdíl od současné právní úpravy, kdy obžalovaný musí splnit také podmínku, že se k hlavnímu líčení dostaví a o jeho provedení výslovně požádá.

V ustanovení § y28a návrhu je vymezen rozsah dokazování. Ačkoli je znění tohoto ustanovení nové, nepřináší očekávané změny pro posílení kontradiktornosti procesu, když hovoří tom, že v hlavním líčení se provádějí důkazní prostředky, jejichž provedení navrhne některá ze stran a soud doplňuje dokazování nad rámec návrhů stran v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí, i když nemá nahrazovat procesní aktivitu státního zástupce a obhájce obviněného.

Pozoruhodné doplnění k použitelnosti protokolu o výsledku se nahází v ustanovení § y30 odst. 2 návrhu. To stanovuje, že pokud se obviněný odchyluje v podstatných bodech od výpovědi učiněné v přípravném řízení, může mu být protokol o jeho výsledku anebo jeho příslušné části předestřeny k vysvětlení rozporů, aby soud mohl v rámci volného hodnocení důkazů posoudit věrohodnost a pravdivost jeho výpovědi učiněné v hlavním líčení.

Snahu vypořádat se s problematikou známou například z kauzy Schatschaschwili proti Německu¹⁵⁶ naznačuje ustanovení § y33 o použitelnosti protokolu o výsledku z důvodu nemožnosti osobního výsledku jako důkazního prostředku, i když nebyla obviněnému ani jeho obhájci poskytnuta možnost, aby mu byl přítomen, pokud byl výslech proveden jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon a trvají-li důvody, pro které nelze takovou osobu vyslechnout v řízení před soudem, přičemž její výslech nelze v procesně použitelné formě zajistit ani s využitím justiční spolupráce. Na to navazuje ustanovení § y47 návrhu, které určuje, že při rozhodování si soud sám zhodnotí, zda výsledku takové osoby v řízení před soudem bránil vážný důvod a zda řízení ve svém celku poskytlo obviněnému nebo jeho obhájci dostatečné vyvažující záruky z hlediska uplatnění práva na obhajobu, které zajistily, aby řízení jako celek bylo spravedlivé.

¹⁵⁶ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 15.12.2015, sp. zn. 9154/10

Srov. Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva: Rozsudek ze dne 15. prosince 2015 ve věci č. 9154/10 – Schatschaschwili proti Německu [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/F176948D580FBB4AC1257F79003B7AB9/\\$file/Schatschaschwili%20proti%20N%C4%9Bmecku_annotace.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/F176948D580FBB4AC1257F79003B7AB9/$file/Schatschaschwili%20proti%20N%C4%9Bmecku_annotace.pdf?open&)

V závěru hlavního líčení je upravena doba závěrečné řeči, které může podle ustanovení § 42 návrhu trvat nejdéle 3 hodiny. Tato doba může být prodloužena pouze v odůvodněných případech nebo může být ve zbytku odkázána na písemné vyjádření.

Právo na poslední slovo obviněného po skončení závěrečných řečí může podle ustanovení § 43 návrhu trvat nejdéle 30 minut a pouze v odůvodněných případech může soud tuto lhůtu prodloužit.

9.1 Zhodnocení plánované úpravy

Zprvu bych se chtěla vyjádřit k návrhu nové úpravy trestního práva procesního jako k celku. V počátečních ustanoveních a v ustanoveních jednotlivých fází trestního řízení, potřebných k vytvoření této práce, se mi s tímto návrhem pracovalo dobře. Oproti současnému Trestnímu řádu oceňuji lepší systematičnost, přehlednost a srozumitelnost jednotlivých ustanovení. Nutno podotknout, že novým uspořádáním a náležitými úpravami výrazně vzrostl rozsah navrhovaného předpisu.

Z mého pohledu jsem od tak rozsáhlého počínu, jako je rekonstrukce trestního řádu, očekávala, metaforicky řečeno, přívál nového čerstvé vzduchu, ale plánované úpravy považuji spíše za snahu o umělé rozvíření stojatého vzduchu v místnosti. Obávám se, že přinesou spíše chaos do zaběhlé praxe, místo toho, aby zásadněji řešily některé její nedostatky. Jsem srozuměna s tím, že je velmi těžké prosazovat své názory a změny v právní praxi, neboť žádná změna nelze provést bez toho, aniž by ovlivnila zájmy jiné strany. Přesto považuji za vhodné usilovat o konsenzuální řešení, které by nesledovala pouze zájmy jednotlivých stran, nýbrž zájem trestního řízení jako celku. Proto si myslím, že tento návrh by si zasloužil ještě prodiskutovat a počkat s uvedením v jeho platnost na další změny. Domnívám se, že pokud by se přijetí takového návrhu usklopilo, brzy by si takový zákon žádal novelizaci.

Dovolím si vyzdvihnout například svou nelibost s formou vypořádání se v návrhu s dlouho prosazovaným požadavkem na kontradiktornost procesu. Ta sice je v návrhu výslovně uvedena, ale není dostatečně posílena, neboť z ní nevyplývá požadovaný účinek, který by přenášel důkazní břemeno výlučně

na stranu obžaloby a obhajoby, čímž by zvyšoval jejich aktivitu před soudem. Očekávala jsem zavedení adversárního typu trestního řízení, tak aby v projednávané věci mohl rozhodovat nestranný soud, aniž by se přičiňoval na jedné či druhé straně. Tento způsob trestního řízení považuji za efektivní.

Oproti tomu mne pozitivně zaujala úprava poučení podezřelého v přípravném řízení ve smyslu toho, že cokoliv řekne, může mu být u soudu předestřeno. Tuto změnu vřele vítám, protože si myslím, že v současné právní úpravě trestního řádu tento prvek opravdu chybí a považuji to za velký nedostatek. Kladu si však otázkou, jakého významu v rámci dokazování bude v praxi nabývat toto předestření.

Rozporu plné dojmy mám ze snahy o odformalizování přípravného řízení, neboť tyto návrhy, ač jsou určitými změnami, podle mého názoru nepřinášejí požadovaný efekt. Je příznivé, že odpadá formulář o zahájení úkonů trestního řízení, ale cesta a konkrétní forma vyrozumění státního zástupce o úkonech trestního řízení zatím není zcela jasná a bude záležet na praxi, do jaké míry si bude schopna v tomto ohledu ulehčit. Obávám se představy, že požadavky formuláře o zahájení úkonů trestního řízení zůstanou zachovány a změní se pouze jeho název na vyrozumění.

Podobně vnímám také změnu zahájení trestního stíhání z usnesení na pouhé sdělení. Poté, co jsem se kolegů z vyšetřování vyptávala na četnost stížností a počet stížností, které byly přijaty jako oprávněné, došla jsem k názoru, že usnesení o zahájení trestního stíhání je pouze institut k přiřazení se obhájců. Je pravdou, že kvalita vyšetřování, v místě, kam jsem směřovala svůj dotaz, je vysoká, a proto tento závěr nebude možné aplikovat na celou šíři policejního orgánu, ale myslím, že statistická čísla budou mluvit ve prospěch tohoto názoru. S vidinou odlehčení o spoustu hodin práce díky absenci odůvodnění bych tedy z pohledu policejního orgánu mohla vřele souhlasit s přijetím změny zahájení trestního stíhání sdělením obvinění, jenže je třeba si uvědomit, že čím si jeden uleví, tím bude přitíženo druhému. V tomto případě by absence odůvodnění trestního stíhání přinesla komplikace státnímu zástupci. Navíc by nebylo možné pouze zkrátit práva obviněného o podání řádného opravného prostředku. Toto právo by mu muselo být v rámci spravedlivého

procesu kompenzováno, proto by měl obviněný v případě sdělení možnost žádat o přezkoumání postupu policejního orgánu a odstranění průtahů nebo závad.

Když to shrnu, vidím jen úpravu postupů, která možná způsobí zmatek v ustálené policejní praxi, ale nepředpokládám, že by nesla nějakou přidanou hodnotu. Je pravdou, že ve většině evropských zemí je trestní stíhání zahajováno pouze sdělením obviněného. Jen Česká a Slovenská republika používají pro tento úkon formu usnesení. To je zřejmě dáno společným vývojem z jednotné právní úpravy, který způsobuje vzájemnou blízkost obou právních úprav. Ale podle mého názoru není třeba za každou cenu měnit to, co poměrně spolehlivě a dobře funguje, i když to okolní státy činí jinak.¹⁵⁷

Tímto bych ráda uzavřela kapitolu o rekodifikaci Trestního řádu a přesunula se k samému závěru své bakalářské práce.

¹⁵⁷ Srov. Ustanovení § 199 zákona č. 301/2005 Z. z. *Trestný poriadok*, v posledním znění.

Závěr

V průběhu psaní své bakalářské práce jsem podrobila analýze vývoj práv a povinností osoby, proti které se trestní řízení vede. Tato osoba je centrem celého trestního řízení, neboť se u ní projevilo podezření z toho, že mohla spáchat trestný čin, pro který se trestní řízení vede. Označení takové osoby se mění podle míry podřetí a s tím spojeným vývojem stádií trestního řízení. Z podezřelého se postupně stává obviněný, následně obžalovaný a nakonec odsouzený. Jelikož smyslem trestního řízení je zjistit pachatele trestného činu a rozhodnout o jeho vině a trestu, nutně této podezřelé osobě musí vzniknout práva potřebná k tomu, aby se mohla efektivně bránit nespravedlivému vystavení trestního stíhání. Zároveň je povinna strpět úkony prováděné policejním orgánem k získání důkazů potřebných pro nestranné rozhodnutí soudu.

Vnitrostátní úprava trestního práva obsahuje slabý typ přípravného řízení. Proto jsou práva podezřelého, proti ostatním stádiím trestního řízení, omezena. Podezřelý nedisponuje právem na nutnou obhajobu, nahlížení do spisu, účasti na procesních úkonech nebo právem na podání řádného opravného prostředku.

Povinnosti podezřelého spočívají v povinnosti prokázat svou totožnost, dostavit se na předvolání a strpět základní úkony prováděné policejním orgánem. Tyto povinnosti zůstávají v zásadě zachovány až do vykonávacího řízení.

Procesní použitelnost úkonů v prověřování je zpravidla nižší, pokud se nejedná o neodkladné nebo neopakovatelné úkony. Osoby v této fázi bývají vyslyšány pouze na úřední záznam o podaném vysvětlení, který je pro dokazování v následujících stádiích procesně neupotřebitelný, což jsem označila za problémové.

Obviněný, na rozdíl od podezřelého, může svá obhajovací práva uplatňovat v plném rozsahu.

Fáze vyšetřování nabývá větší procesní vážnosti. Osoby jsou vyslyšány na protokol o výslechu, který lze před soudem uplatnit jako důkaz.

Obžalovanému přibývají práva vznikající v přímé souvislosti s řízením před soudem, kde probíhá hlavní část dokazování a je rozhodováno a o vině a trestu.

Odsouzenému ustupují práva a významně narůstají povinnosti. Základní povinností odsouzeného je dodržet a vykonat uložený trest.

Z výše uvedeného lze vyvodit, že současná trestněprávní úprava klade velký důraz na ochranu lidských práv a svobod. Kromě vykonávacího stádia, dominují v ostatních stádiích trestního řízení práva nad povinnostmi. Přičemž povinnosti související se zásahem do lidských práv a svobod lze ukládat jen v nezbytné míře, je-li to zapotřebí, kdežto přiznaná práva osoby, proti které se trestní řízení vede, jsou nedotknutelná vždy.

Návrh nového trestního řádu ze dne 14.10.2022 ukazuje, že je trendem tato práva nadále posilovat. Podle tohoto návrhu lze od rekodifikace Trestního řádu očekávat jeho rozsáhlé rozšíření v rámci textu, lepší systematickosti, srozumitelnosti a přívětivou úpravu problematiky přípravného řízení.

Tímto jsem došla k závěru, že ač Trestní řád zatím nebyl rekodifikován, podařilo se České republice díky rozsáhlým novelizacím Trestního řádu dosáhnout moderního typu trestního řízení s vysokou mírou procesních práv osoby, proti které se trestní řízení. Česká republika je sice vázána mezinárodními smlouvami s požadavky shodnými pro všechny země evropské unie, ale v některých těchto zemích disponují osoby, proti kterým se trestní řízení vede, procesními právy, jejichž míra se v jednotlivých stádiích trestního řízení liší od naší vnitrostátní úpravy.

Seznam použité literatury

Monografie:

- CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-463-3.
- DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7.
- FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ, Tomáš GŘIVNA a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0.
- HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.
- CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-488-6.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. aktualizované vydání podle stavu k 13.3.2020. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-395-7.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-550-0.
- NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156: Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4.
- VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-750-7.

Právní normy:

- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*, v posledním znění.

- Ústavní zákon. č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, v posledním znění.
- Vyhláška č. 120/ 1976 Sb., *o Mezinárodním Paktu o občanských a politických právech* v posledním znění.
- Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*, v posledním znění.
- Zákon č. 209/1992 Sb., *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod*, v posledním znění.
- Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*, v posledním znění.
- Zákon č. 283/1993 Sb., *o státním zastupitelství*, v posledním znění.
- Zákon č. 301/2005 Z. z., *Trestný poriadok*, v posledním znění.
- Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění.
- Zákon č. 82/1998 Sb., *o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem*, v posledním znění.
- Zákon č. 85/1996 Sb., *o advokacii*, v posledním znění.
- Zákon německého trestního řádu, *Strafprozessordnung*, v posledním znění.
- Zákon č. 555/1992 Sb., *o Vězeňské a justiční stráži České republiky*, v posledním znění.
- Zákon č. 257/2000 Sb., *o Probační a mediační službě*, v posledním znění.
- Zákon č. 169/1999., *o výkonu trestu odnětí svobody*, v posledním znění.
- Návrh zákona *o trestním řízení soudním, ze dne 14.10.2022.*

Judikatura:

- Nález ÚS ze dne 27.1.2016, sp. zn. I. ÚS. 1965/15.
- Nález ÚS ze dne 4.12.2017, sp. zn. I. ÚS. 645/16.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11.3.2003, sp. zn. II. ÚS 662/01.
- Nález Ústavního soudu ze dne 14.5.2008, sp. zn. II. ÚS. 2014/07.
- Nález Ústavního soudu ze dne 28.8.2007, sp. zn. IV. ÚS 642/05.
- Rozsudek ESLP ze dne 15.12.2015, sp. zn. 9154/10 Schatschaschwili proti Německu.
- Rozsudek ESLP, Havelka proti České republice, ze dne 2.11.2004, č. 76343/01.

- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. 7. 2006, sp. zn. 1993/02.
- Rozsudek Nejvyšší soud, 25 Cdo 2/2007, 29. 4. 2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 9.4.1968, sp. zn. 7 Tz 11/68.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 14.5.1968, sp. zn. 7 Tz 20/68.
- Usnesení nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 4 Tdo 659/2011.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, 2 To 123/01, 4. 10. 2001.
- Usnesení vrchního soudu Vrchní soud v Olomouci, 1 To 202/98, 26. 11. 1998.

Internetové zdroje:

- Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva: Rozsudek ze dne 15. prosince 2015 ve věci č. 9154/10 – Schatschaschwili proti Německu [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/F176948D580FBB4AC1257F79003B7AB9/\\$file/Schatschaschwili%20proti%20N%C4%9Bmecku_a_notace.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/F176948D580FBB4AC1257F79003B7AB9/$file/Schatschaschwili%20proti%20N%C4%9Bmecku_a_notace.pdf?open&)
- GŘIVNA, Tomáš. Základní zásady trestního řízení ve světle rekodifikace trestního řádu. Právní prostor [online]. 4.6.2015 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/zakladni-zasady-trestniho-rizeni-ve-svetle-rekodifikace-trestniho-radu>
- HENDRICH, Dušan a kol. Právní slovník: 3. vydání [online]. Praha: C. H. Beck, 2009 [cit. 2022-10-18]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhf64zrguxha33emv5hezlmpe&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>
- KOPECKÝ, Adam. Možnosti obhajoby ve využití zásady in dubio pro reo v řízení proti uprchlému. Epravo [online]. 26.1.2016 [cit. 2022-10-18]. ID 100174. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/moznosti-obhajoby-ve-vyuziti-zasady-in-dubio-pro-reo-v-rizeni-proti-uprchlemu-100174.html>

- MATES, Pavel a František PÚRY. Zákaz nucení k sebeobviňování. Advokátní deník [online]. 27.3.2019 [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/03/27/zakaz-nuceni-k-sebeobvinovani/>
- Práva odsouzených. Eprávo [online]. 22.8.2001. ID: 12189 [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/prava-odsouzenych-12189.html?fbclid=IwAR2QuKEIDmRilfl-Z16i10shLnhuzT0_o7qhvdOCF-doia99_rZRNeKp2E8
- Přednáška s profesorem Šámalem – rekodifikace trestního řádu. In: Youtube [online]. 15.3.2017 [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=2fSmi_dHAE4
- Rekodifikace trestního práva procesního. Justice.cz [online]. 14.10.2022 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>
- Rekodifikace trestního práva procesního: Nový trestní řád (stav k 14. 10. 2022). Justice.cz [online]. 14.10.2022 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://justice.cz/documents/12681/729664/nov%C3%BD+trestn%C3%AD+%C5%99%C3%A1d.doc/af836c7c-6fb9-4dbe-88b4-5061aeffa908>
- REPÍK, Bohumil. Advokát ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dokončení). Bulletin advokacie [online]. 2002 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgjpweyk7geyv6mjsl5zv6mjs&groupIndex=0&rowIndex=0seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3c443cl4yt snrrl4ytimk7mnqtex3inqtax3emq4a>
- SVATOŠ, Roman. POSTAVENÍ NĚMECKÉ POLICIE A ČESKÉ POLICIE V TRESTNÍM ŘÍZENÍ. Trestněprávní revue [online]. 2013, s. 202 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgnpxi4s7hfpxgxzsgaza&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search-facets>
- ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád: Komentář [online]. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3a&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>

- ŠÍDOVÁ, Dagmar. K právům obviněného podle § 33 odst. 1 TRŘ. Právní rozhledy [online]. 1998, č. 1, s 28–29 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzhbpxa4s7gfpxgxzsha&groupIndex=1&rowIndex=0&refSource=search-facets#>
- ŠLITROVÁ, Kristýna a Marek NETÁHLO. Důkazní přípustnost výsledků zasahujících příslušníků policejního orgánu. Eprávo [online]. 15.6.2022 [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dukazni-pripustnost-vyslechu-zasahujicich-prislusniku-policejního-organu-114811.html>
- VANTUCH, Pavel. Vyjádření obžalovaného k obžalobě po zaslání jejího opisu. Advokátní deník [online]. 1.6.2022 [cit. 2022-11-29]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/06/01/vyjadreni-obzalovaneho-k-obzalobe-po-zaslani-jejeho-opisu/>
- VEBR, Radek. Rekodifikace zrychlí trestní proces. Ekonom.cz: právní rádce [online]. 4. 9. 2020 [cit. 2023-02-10]. ISSN 2787-9380. Dostupné z: <https://pravniradce.ekonom.cz/c1-66811060-rekodifikace-zrychli-trestni-proces>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Poučení zadržené osoby

Příloha č. 2 – Přehled jednotlivých způsobů rozhodnutí v hlavním líčení

Přílohy

Příloha č. 1 – Poučení zadržené osoby

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje
Územní odbor Klatovy

Č. j.

Počet stran: 1

Poučení zadržené osoby

Máte právo zvolit si obhájce a hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby. Právník je nezávislý, potřebujete-li jej pomoci kontaktovat, požádejte policii. V některých případech je tato pomoc bezplatná, policie Vám poskytne bližší informace. Máte právo na své náklady komunikovat prostřednictvím písemných sdělení nebo telefonu s osobou, kterou si sám (sama) určíte, je-li to technicky možné a pokud to okolnosti umožňují, zejména neohrozí-li to dosažení účelu trestního řízení nebo nebrání-li tomu zájem na ochraně oběti; tato komunikace podléhá kontrole. Máte právo být seznámen(a) s důvody zadržení a ze spáchání jakého činu jste podezírán(a). Pokud neovládáte český jazyk, máte právo na bezplatnou pomoc tlumočnicka, který Vám může pomoci i v komunikaci s právníkem, a pokud jde o obsah vašich rozhovorů, je vázán vůči policii mlčenlivostí. Máte právo na překlad alespoň důležitých částí podstatných dokumentů, které se týkají vašeho případu, včetně veškerých soudních příkazů vedoucích k Vašemu zatčení, veškerých obvinění a obžalob a veškerých rozsudků. Za určitých okolností Vám může být zajištěn ústní překlad či shmutí. Během výslechu policií nebo jinými příslušnými orgány máte právo vyjádřit se k věci, nejste však povinen(na) vypovídat). S rozhodnutím v této věci Vám může pomoci Váš právník. Pokud jste zadržen(a), máte právo nahlédnout do podstatných dokumentů nutných k napadení Vašeho zatčení nebo zadržení. Pokud se Váš případ dostane před soud, budete mít právo na přístup k podstatným důkazům, které svědčí ve Váš prospěch nebo ve Váš neprospěch. Pokud jste zadržen(a), měl(a) byste sdělit policii, zda si přejete nechat o svém zadržení někoho vyrozumět, např. člena své rodiny nebo svého zaměstnavatele. V některých případech může být Vaše právo na vyrozumění další osoby o Vašem zadržení dočasně omezeno. V takovém případě Vás o tom policie informuje. Jste-li cizinec/cizinka, sdělte policii, zda si přejete, aby byl o Vašem zadržení vyrozuměn Váš konzulární úřad nebo velvyslanectví. Rovněž policii sdělte, zda si přejete kontaktovat pracovníka konzulárního úřadu nebo velvyslanectví. Nemáte-li jako zadržený cizinec dostatek finančních prostředků, komunikace s konzulárním úřadem se Vám umožní bezplatně. Jste-li zadržen(a), máte právo na naléhavou lékařskou pomoc. Pokud tuto pomoc potřebujete, sdělte to policii. Po zadržení můžete být zbaven(a) svobody nejdéle po dobu 48hodin. Po uplynutí této lhůty musíte být propuštěn(a), nebo musí být záležitost předána soudu, který rozhodne o Vašem dalším zadržování. Požádejte svého právníka nebo orgán činný v trestním řízení o informace týkající se možnosti napadnout Vaše zadržení, dosáhnout přezkumu či požádat o propuštění.

Poučení převzal dne

Příloha č. 2 – Přehled jednotlivých způsobů rozhodnutí v hlavním líčení

Přehled jednotlivých způsobů rozhodnutí uvádí následující schéma:

